

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنمای معلم

آموزش قرآن

دوم دبستان

dl.YMoalem.ir

آموزگاران گرامی!

برای دستیابی به اهداف آموزش قرآن و هماهنگی با روش های تدریس ارائه شده،
بیش گفتار کتاب را با دقت مطالعه کنید. این کتاب با استفاده از لوحه، نوار آموزشی
یا لوح فشرده (کتاب گویا) و کتاب راهنمای معلم تدریس می شود.

قرآن پیام روشن الهی است که همه انسان‌ها را به راستی و رستگاری دعوت می‌کند، از صدر اسلام تا کنون در میان مسلمانان، توانایی خواندن و فهمیدن این پیام جاودانه از مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت بوده است.

در کشور ما نیز به اقتضای جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و جایگاه ویژه قرآن در دین اسلام، باید به آموزش قرآن به‌طور خاص توجه کرد تا شرایط مساعد برای تحقق اهداف این درس فراهم آید.

از این‌رو، درس قرآن در بین دروس دوره‌های تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

به همین جهت برای ارتقای توانایی شما آموزگار محترم و کسب توفیق بیشتر در دستیابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم تدوین شده است که معلم با مطالعه دقیق آن از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی که ویژه معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقاء می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیشتری در کلاس حضور می‌یابد. ضمناً کتاب راهنمای معلم موجب هماهنگی در آموزش و آشنایی بیشتر معلمان با اهداف و روش‌های تدریس درس موردنظر می‌شود و زمینه خلاقیت و ابتکار بیشتر او را فراهم می‌آورد.

آموزگار محترم، از آنجا که دانش‌آموزان از پایه اول ابتدایی آموزش قرآن را آغاز می‌کنند، بسیار مناسب است که کتاب آموزش قرآن پایه اول و راهنمای معلم آن را مطالعه کنید تا هر چه بیشتر با آموخته‌ها و توانایی‌های موردنظر دانش‌آموزان برای ورود به آموزش کتاب پایه دوم آشنا شوید. همچنین پیش از آغاز سال تحصیلی یک بار همه مطالب کتاب راهنمای معلم آموزش قرآن پایه دوم کتاب حاضر و قبل از تدریس هر درس یک‌بار دیگر، روش تدریس آن درس را به دقت مطالعه کنید. توجه داشته باشید که پس از تسلط بر مطالب کتاب، آنچه اهمیت دارد، خلاقیت شما در ارائه مناسب مطالب با توجه به شرایط خاص کلاس است.

آموزگاران و کارشناسان محترم، والدین گرامی و دانش‌آموزان عزیز می‌توانند برای هرگونه اظهارنظر و ارائه پیشنهاد در اصلاح و تکمیل برنامه درسی و کتاب‌های آموزش قرآن با گروه قرآن به نشانی زیر تماس بگیرند.

پیشاپیش از همکاری و تلاش همه عزیزان سپاس‌گزاری می‌شود.

فهرست مطالب

۱

بخش اول — کلیات روش تدریس

۲

آموزش قرآن در جست و جوی چیست؟

۲

در آموزش قرآن پایه اول چه گذشته است؟

۲

از دانش آموزان در آغاز پایه دوم ابتدایی چه انتظاری داریم؟

۳

اهداف آموزش قرآن در پایه دوم ابتدایی

۳

ساختار و محتوای کلی کتاب آموزش قرآن در پایه دوم ابتدایی

۴

تعریف، اهداف و روش کلی تدریس بخش‌های مختلف یک درس

۴

سوره‌های کوتاه

۵

کلمات و عبارات قرآنی

۵

پیام قرآنی

۶

داستان قرآنی

۷

انس با قرآن در خانه

۷

روش صحیح اشاره به بخش‌های کلمات

۷

روش رفع اشکالات روخوانی دانش آموزان

۹

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

۱۰

نقش خانواده در دستیابی به اهداف آموزش قرآن

۱۱

ارزش‌یابی از آموخته‌های دانش آموزان

۱۴

بخش دوم — روش تدریس هر یک از دروس

۱۵

درس اول — الفِ کوچک، سکون و ترکیب حروف و حرکات

۲۰

درس دوم — تشدید، حروف ناخوانا و اتصالات

۲۴

درس سوم — سوره حمد / ک

۲۸

درس چهارم — سوره ناس؛ ة، ة

۳۰

درس پنجم — سوره فلق؛ ِ، ِ، ِ، ِ، ِ، ِ

۳۲

یادآوری ۱

درس ششم — سورة توحيد؛ هر دو، سه ای هی

درس هفتم — سورة نصر؛ ء (همزه)، فتح مکه

درس هشتم — سورة کوثر؛ ث

درس نهم — سورة عصر

درس دهم — سورة فيل؛ أ، اصحاب فيل و سورة ماعون

یادآوری ۲

درس یازدهم — سورة کافرون

درس دوازدهم — سورة انشراح

درس سیزدهم — سورة تین

درس چهاردهم — سورة قدر؛ باغی میان آتش

یادآوری ۳

قرآن در تابستان

۳۳

۳۵

۳۷

۳۹

۴۱

۴۲

۴۳

۴۴

۴۵

۴۶

۴۸

۵۰

راهنمای نمادهای کتاب درسی

آموزش لوحه

دانش آموزان سوره یا عبارات قرآنی را با اشاره‌ی معلم از روی لوحه ابتدا دسته جمعی و سپس انفرادی، به صورت بخش بخش می‌خوانند.

دانش آموزان آیات درس را از نوار یا کتاب گویا گوش می‌کنند و با نشان دادن خط از روی کتاب خود، همراه با آن می‌خوانند.

فرد خوانی

با انتخاب معلم، هر دانش آموز حدود یک سطر از آیات یا عبارات قرآنی را از روی کتاب خود می‌خواند.

جمع خوانی

دانش آموزان سوره‌ی مورد نظر را از حفظ، همه با هم، دسته جمعی می‌خوانند.

پیام قرآنی

چند دانش آموز عبارت پیام قرآنی و معنای آن را می‌خوانند. آن گاه با استفاده از تصویر پیام، با دوستان هم گروه خود درباره‌ی آن تصویر، مفهوم و مصادیق آن در زندگی، گفت و گو کرده و سپس نظر خود را برای کلاس بیان می‌کنند.

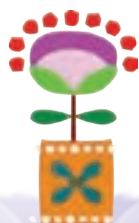
قصه‌ی آیه‌ها

معلم داستان را به شیوه‌ی قصه‌گویی برای دانش آموزان تعریف می‌کند و سپس متن داستان توسط چند دانش آموز خوانده می‌شود.

انس با قرآن در خانه

در پایان هر جلسه تکالیف مربوط به آن جلسه، که باید در خانه انجام شود، بیان شده است.

بخش اول

کلیات روش تدریس

آموزش قرآن در جست‌وجوی چیست؟

در آموزش و پرورش، درس آموزش قرآن در صدد است به تدریج دانش‌آموزان به مهارت‌های پایه و اصلی در استفاده از قرآن کریم دست یابند. این مهارت‌ها عبارت است از:

۱- توانایی خواندن قرآن کریم

۲- توانایی درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم

۳- آشنایی با روش‌ها و مراتب ساده و اولیه تدبر در قرآن کریم

این سه مهارت باید به انس با قرآن کریم منجر شود و ضروری‌ترین بخش انس با قرآن یعنی خواندن روزانه بخشی از آیات قرآن کریم به نحوی که سه مهارت اصلی یاد شده در حد قابل قبول در آن رعایت شود.

بدیهی است که این سه مهارت اصلی و انس با قرآن کریم مانند اسکلت و ارکان اصلی یک بنا است. هر چند برپایی و ایستادگی یک بنا بر اسکلت و ارکان اصلی استوار است اما تا این اسکلت با سایر اجزای ضروری یک ساختمان تکمیل و پوشانده نشود، آن ساختمان برای سکونت و زندگی قابلیت لازم را ندارد.

از این رو در آموزش قرآن متناسب با هر پایه تحصیلی اموری مانند شنیدن قرائت زیبای قرآن کریم و علاقه‌مندی به خواندن قرآن به صورت زیبا و آهنگین، آشنایی با مفهوم و مضمون پیام‌های قرآنی و ارتباط آنها با زندگی ما، حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های زیبای قرآن کریم، آشنایی با برخی از داستان‌های قرآنی، انجام فعالیت‌های جذاب و متنوع که زمینه‌ساز تقویت علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن است، خواندن روزانه و مستمر قرآن و برخی امور دیگر، همه با هم بنای محکم و زیبای آموزش قرآن را می‌سازند.

در آموزش قرآن پایه اول چه گذشته است؟

دانش‌آموزان در پایه اول ابتدایی با قرائت زیبا و جمع‌خوانی هفت سوره کوتاه قرآن کریم و اشعاری درباره مضمون این سوره‌ها، با مفهوم و کاربرد حدود ده پیام ساده قرآنی، چند داستان کوتاه از قرآن کریم یا درباره قرآن و برخی فعالیت‌های متنوع و جذاب یادگیری قرآن کریم آشنا شده‌اند و نیز آموخته‌اند که برخی کلمات و عبارات ساده قرآنی را به صورت آرام و شمرده و یا حداقل بخش‌بخش بخوانند.

از دانش‌آموزان در آغاز پایه دوم ابتدایی چه انتظاری داریم؟

در صورتی که آموزگار پایه اول مطابق برنامه ارائه شده به آموزش قرآن پرداخته باشد، هر دانش‌آموزی که از استعداد و زمینه لازم برای دستیابی به حداقل اهداف مورد نظر در درس فارسی، ریاضی و علوم برخوردار است، بدون استثناء به اهداف مورد نظر در درس قرآن نیز دست یافته است. اما اگر به هر دلیلی آموزگار پایه اول، درس قرآن را مطابق برنامه ارائه شده، تدریس نکرده باشد، برنامه آموزش قرآن پایه دوم به نحوی پیش‌بینی و تدوین شده است که به تدریج مهارت‌های مورد نظر برای دانش‌آموزان حاصل شود؛ فقط آموزگار پایه دوم باید نسبت به استفاده آموزگار پایه اول از لوحه‌های آموزش روخوانی قرآن و شیوه صحیح تدریس آنها مطمئن شود. اگر این کار به خوبی انجام شده باشد کار اصلی و مهم آموزش قرآن اتفاق افتاده است و در غیر این صورت آموزگار پایه دوم با آشنایی و تسلط کافی در چگونگی استفاده از لوحه‌های آموزش روخوانی و روش صحیح تدریس آنها - که در قسمت‌های بعدی این کتاب ارائه خواهد شد - با دقت و جدیت کافی در چند هفته اول سال تحصیلی، عقب‌افتادگی کلیه دانش‌آموزان را جبران می‌کند. این قسمت از آموزش قرآن مانند کسب مهارت دانش‌آموزان نسبت به چهار عمل اصلی در درس ریاضی است. حتی یک دانش‌آموز نیز نباید وجود داشته باشد مگر آن که روش خواندن کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را حداقل به صورت بخش‌بخش در همان چند

هفته آغاز سال تحصیلی بیاموزد.

در این صورت است که خشت اول مهارت خواندن قرآن، درست گذاشته شده است و ان شاء الله با انجام مراحل بعدی آموزش، به تدریج بخش مربوط به اولین مهارت پایه در آموزش قرآن یعنی مهارت خواندن قرآن کریم، مستقیم و مستحکم بالا می‌رود و سایر مهارت‌های مورد نظر نیز به تدریج کسب می‌شود.

اهداف آموزش قرآن در پایه دوم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد و به آن احترام بگذارد.
- ۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن مانند پاکی و پاکیزگی آشنا می‌شود.
- ۴- برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۵- عبارات قرآنی هر درس را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۶- سوره‌های کتاب را (از طریق استماع نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۷- با مفاهیم ساده برخی از پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۸- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان کودکان بیان کند.
- ۹- سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.
- ۱۰- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۱۱- معنای برخی از کلمات ساده پیام‌های قرآنی کتاب را می‌داند.

اهداف تکمیلی با توجه به همسوسازی برنامه آموزش قرآن با برنامه درسی ملی

- ۱- تقویت قدرت تخیل، تفکر و تعقل
- ۲- تقویت ایمان و باور به خدای یگانه و سایر اعتقادات دینی
- ۳- آشنایی با برخی از آموزه‌های دینی و پدیده‌های طبیعی به عنوان نشانه‌ها و نعمت‌های الهی
- ۴- تلاش در انجام برخی آداب پسندیده و اسلامی

ساختار و محتوای کلی کتاب آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی

کتاب آموزش قرآن در این پایه دارای ۱۴ درس و سه «یادآوری» است. هر درس از قسمت‌های زیر تشکیل شده است.

- ۱- یکی از سوره‌های کوتاه جزء سی‌ام
- ۲- کلمات و عبارات قرآنی
- ۳- پیام یا یک داستان قرآنی
- ۴- انس با قرآن در خانه
- ۵- قرآن در تابستان

تبصره: قواعد روخوانی یا نمادهای خاص خط قرآن که عموماً در قالب سوره‌ها و عبارات قرآنی آموزش داده شده است.

تعریف، اهداف و روش کلی تدریس بخش‌های مختلف یک درس

سوره‌های کوتاه

تعریف: سوره‌های حمد، ناس، فلق، توحید، نصر، کوثر، عصر، فیل، ماعون، کافرون، انشراح، قدر و تین به ترتیب در دروس دوم تا چهاردهم کتاب آمده است.

اهداف

- ۱- آشنایی اولیه با تعدادی از سوره‌های کوتاه
- ۲- کسب توانایی روخوانی آیات سوره‌ها
- ۳- علاقه به شنیدن و خواندن زیبا و آهنگین سوره‌های کوتاه قرآن
- ۴- توانایی خواندن نمادهای خاص خط قرآن به کار رفته در هر یک از سوره‌ها
- ۵- تقویت علاقه به یادگیری و خواندن روزانه قرآن کریم

روش کلی تدریس

- ۱- قراردادن لوحه سوره مقابل دید دانش‌آموزان
- ۲- آموزش روخوانی آیات سوره، با اشاره معلم به بخش‌های کلمات و عبارات و خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان به صورت بخش‌بخش از روی لوحه

تذکر: اشاره صحیح معلم به بخش‌های کلمات و خواندن بخش‌بخش دانش‌آموزان، مهم‌ترین گام در آموزش روخوانی است. این روش به تفصیل پس از همین بخش از کتاب توضیح داده شده است.

۳- آموزش قاعده (نماد جدید خط قرآن)؛ معلم می‌تواند نماد جدید را قبل از آموزش روخوانی سوره یا هنگامی که به همان نماد می‌رسد، تدریس کند. چگونگی تدریس هر یک از این نمادها در بخش دوم همین کتاب در درس مربوط بیان شده است.

۴- اشاره معلم به بخش‌های کلمات از روی لوحه و خواندن دانش‌آموزان داوطلب به صورت انفرادی

۵- پخش قرائت زیبا و آهنگین سوره؛ هنگام پخش قرائت، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که کتاب خود را باز کنند و هنگام شنیدن آیات از روی کتاب خط ببرند. هر آیه یا سطر سه بار پخش می‌شود؛ دانش‌آموزان بار اول خوب به آیه گوش می‌دهند، بار دوم با آرامی همراه آن زمزمه می‌کنند و بار سوم همراه آن بلند می‌خوانند. معلم قبل از پخش قرائت، روش صحیح انجام این فعالیت و چگونگی مشارکت دانش‌آموزان را برای آنها توضیح می‌دهد؛ سپس قرائت سوره را پخش کرده و بر روند کار و مشارکت صحیح و فعال دانش‌آموزان نظارت می‌کند. همچنین در صورت نیاز، به دانش‌آموزان تذکر می‌دهد.

تذکر: چنانچه دانش‌آموزانی، در مراحل آموزش قرائت سوره، صحیح خواندن کلمات و... دقت و مشارکت نداشته باشند، معلم برای انجام هر چه بهتر این امر، به آنها تذکر می‌دهد.

۶- خواندن انفرادی برای کلاس؛ پس از تمرین قرائت سوره، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که به صورت انفرادی هر کدام یک آیه یا یک سطر از سوره را از روی کتاب خود بخوانند. ضمن آن که معلم، دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که در صورت تمایل و توانایی، آیات را حتی الامکان شبیه نوار بخوانند؛ اما خواندن آیات سوره، حتی به صورت بخش‌بخش و تمرین روخوانی، حداقل در چند درس اول، نیز می‌تواند قابل قبول باشد.

تذکر مهم: همیشه آموزش روخوانی سوره و تمرین روخوانی، قبل از پخش قرائت و تمرین زیباخوانی انجام می‌شود.

کلمات و عبارات قرآنی

تعریف: تعدادی از کلمات یا عبارات قرآن کریم که در آنها، نماد جدید خط قرآن به کار رفته و همچنین در برخی از دروس، تعدادی از عبارات زیبای قرآن که از نظر معنا و مفهوم با پیام قرآنی درس ارتباط دارد، در درس مربوط آمده است.

اهداف

- ۱- تقویت توانایی روخوانی عبارات و آیات قرآن کریم
- ۲- آشنایی با نمادهای جدید خط قرآن
- ۳- تقویت توانایی خواندن صحیح نمادهای جدید خط قرآن

روش کلی تدریس

- ۱- در صورتی که عبارات قرآنی دارای لوحه است، لوحه مربوط مقابل دید دانش آموزان قرار می‌گیرد.
- ۲- آموزش روخوانی عبارات با اشاره معلم به بخش‌های کلمات، و خواندن دسته‌جمعی دانش آموزان به صورت بخش‌بخش از روی لوحه
- ۳- یادآوری و تأکید بیشتر نسبت به صحیح خواندن نماد جدید که در عبارات به کار رفته است و در صورت نیاز تکرار آموزش و تمرین آن

- ۴- اشاره معلم به بخش‌های کلمات از روی لوحه و خواندن دانش آموزان داوطلب به صورت انفرادی
- ۵- باز کردن کتاب درسی و خواندن همان عبارات توسط دانش آموزان به صورت انفرادی از روی کتاب

دو تذکر

اول: در این مرحله، خواندن عبارات توسط دانش آموزان به صورت آرام و شمرده یا بخش‌بخش، خوب و قابل قبول است و هر دانش آموز با توجه به استعداد و توان فردی خود مورد تشویق قرار می‌گیرد.

دوم: ممکن است در این تمرین، برخی از عباراتی که در کتاب آمده است، به علت محدودیت حجم لوحه، در لوحه نیامده باشد. این امر مشکل آموزشی ایجاد نمی‌کند؛ بلکه به تدریج موجب توانایی بیشتر دانش آموزان در روخوانی عبارات جدید قرآنی نیز می‌شود.

۶- در صورتی که عبارات قرآنی دارای لوحه نباشد، معلم از دانش آموزان می‌خواهد هر کدام یک سطر از آن عبارات را از روی کتاب برای کلاس به صورت انفرادی بخوانند. خوب است معلم، چند دقیقه به دانش آموزان وقت دهد که ابتدا این عبارات را برای خود پیش‌خوانی کنند و سپس با انتخاب معلم برای کلاس بخوانند. خواندن این عبارات به صورت آرام و شمرده یا بخش‌بخش خوب و قابل قبول است.

پیام قرآنی

تعریف: پیام قرآنی، آیه یا عبارت کوتاه و زیبایی از قرآن کریم است که دارای پیامی والا، ارزشمند و متناسب با کودکان درباره موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است.

اهداف

- ۱- آشنایی با معنا، مفاهیم و مصادیق پیام‌های قرآنی کتاب
- ۲- آشنایی با برخی از معارف و آموزه‌های ارزشمند قرآن کریم

۳- تقویت قدرت تعقل و تفکر از راه تدبیر در معنا و مفهوم پیام‌های قرآنی

۴- علاقه به بهره‌گیری و استفاده از آموزه‌های قرآن کریم در زندگی

۵- علاقه به حفظ پیام‌های قرآنی

روش کلی تدریس

۱- خواندن عبارت پیام قرآنی و ترجمه آن توسط چند دانش‌آموز

۲- بیان معنای برخی از کلمات آشنای به کار رفته در پیام و پرسش از بعضی از کلمات هم‌خانواده آنها که در فارسی به کار

می‌رود.

۳- تفکر و اندیشه درباره مفاهیم و مصادیق پیام توسط دانش‌آموزان با استفاده از معنا و تصاویر مربوط به پیام

۴- گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره پیام با دوستان هم‌گروه خود

۵- بیان نظر گروه‌ها برای کلاس توسط یکی از اعضای گروه

۶- تکمیل و تصحیح نظر دانش‌آموزان توسط معلم و هدایت نظرات ایشان به سوی مطالبی که از این پیام مورد نظر است.

چند تذکر

۱- معلم باید بیشتر وقت فعالیت مربوط به پیام قرآنی را در اختیار گفت‌وگوی دانش‌آموزان در گروه‌های خود و ارائه نظرشان به کلاس اختصاص دهد و فقط در صورت نیاز و تشخیص، توضیحات کوتاهی را در جهت تصحیح و تکمیل نظر آنها ارائه کند و از سخنرانی و بیان مطالب اضافی بپرهیزد.

۲- روش معمول تدریس پیام‌های قرآنی به‌گونه‌ای است که بیان شد. معلمان عزیز می‌توانند با مراجعه به کتاب مبانی و روش آموزش قرآن در دوره ابتدایی - کد ۶۰۱۱ - و نیز راهنمای معلم آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی با برخی از روش‌ها و توصیه‌های دیگر برای ارائه خلاق پیام‌های قرآنی آشنا شوند.

۳- تشویق دانش‌آموزان به حفظ پیام‌ها و ترجمه آنها بدون اجبار و تحمیل و به دور از فضای رقابت‌های ناسالم، خوب و مفید است. همچنین معلم می‌تواند در مدت زمان تدریس یک درس از دروس کتاب آموزش قرآن، از دانش‌آموزان بخواهد، هنگام ورود او به کلاس، همراه بلند شدن، پیام قرآنی و ترجمه آن را، همه با هم بخوانند. وقتی چند روز این کار تکرار شود، بیشتر دانش‌آموزان به‌طور طبیعی، پیام و معنای آن را از حفظ می‌شوند. همچنین معلم می‌تواند به شیوه‌های مناسب و جذاب هر پیام قرآنی را همراه با ترجمه آن، در معرض دید دانش‌آموزان در کلاس قرار دهد.

داستان قرآنی

تعریف: بیان برخی از داستان‌های قرآن کریم یا بعضی از مطالب مربوط به آموزه‌های قرآنی در قالب داستان که مناسب دانش‌آموزان است.

اهداف

۱- آشنایی با برخی از معارف و آموزه‌های قرآن کریم در قالب داستان

۲- زمینه‌سازی برای تقویت ایمان کودکان به خدای مهربان

۳- آشنایی با پیامبران و اولیای بزرگ الهی و تقویت علاقه و ایمان به ایشان

۴- تقویت و پرورش قدرت تعقل، تفکر، تخیل و بیان مطالب

۵- تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن کریم از راه ایجاد فضاهای جذاب و متنوع ارائه آموزه‌های قرآنی

روش تدریس

۱- بیان داستان به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی به زبان ساده و به اختصار و با استفاده از تصاویر مربوط در کتاب دانش‌آموزان

۲- خواندن متن داستان توسط دانش‌آموزان در کلاس، هر دانش‌آموز یکی دو سطر از داستان را از روی کتاب برای کلاس

می‌خواند.

دو تذکر

۱- برای آشنایی بیشتر با شیوه‌های قصه‌گویی و اهداف بیان داستان‌های قرآنی، علاوه بر کتاب‌های مربوط می‌توانید به کتاب

مبانی و روش آموزش قرآن در دوره ابتدایی - کد ۶۰۱۱- نیز مراجعه کنید.

۲- در بیان داستان‌ها ضمن استفاده کامل از متن کتاب، از طرح مطالب زائد و غیرمستند بپرهیزید.

انس با قرآن در خانه

تعریف: فعالیت و تکلیف دانش‌آموزان در درس قرآن با عنوان «انس با قرآن در خانه» بیان شده است.

اهداف

۱- تمرین و ارتقای مهارت نسبت به آموخته‌های درس قرآن

۲- درونی کردن سنت نیکوی خواندن روزانه قرآن کریم به ویژه در خانه

۳- تقویت علاقه و انگیزه به یادگیری و ارتباط مستمر با قرآن کریم

۴- مشارکت والدین در فرایند یادگیری قرآن و تقویت زمینه دستیابی به تربیت قرآنی در خانواده

روش کلی تدریس: در این روش با هدایت خانواده و خود یادگیری دانش‌آموز صورت می‌گیرد.

تکالیف معلم

۱- تذکر معلم به انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» در پایان هر جلسه و تشویق دانش‌آموزان به این کار

۲- بررسی تکلیف انجام شده و پرسش از مطالب هر جلسه در آغاز جلسه بعد، تشویق دانش‌آموزان موفق و ترغیب سایر

دانش‌آموزان به انجام مرتب تکلیف «انس با قرآن در خانه» و یادگیری و تمرین کامل درس قرآن.

روش صحیح اشاره به بخش‌های کلمات

این روش در آغاز مجموعه لوحه آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی، کتاب مبانی و روش آموزش قرآن در دوره ابتدایی - کد ۶۰۱۱-

و پیش‌گفتار کتاب‌های آموزش قرآن پایه‌های اول تا سوم ابتدایی سال ۹۰، به تفصیل آمده است.

برای آشنایی بیشتر با این روش و کسب تسلط کافی در انجام آن، حتماً به یکی از این منابع مراجعه کنید.

روش رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان

به طور طبیعی ممکن است دانش‌آموزان در روخوانی با اشکالاتی روبه‌رو شوند. بیشتر این اشکالات به عدم دقت،

شتابزدگی، اضطراب و عدم اعتماد به نفس کافی دانش‌آموزان مربوط می‌شود. برای رفع اشکال روخوانی دانش‌آموزان به شیوه

صفحه بعد عمل می‌کنیم.

۱- قبل از رسیدن به پایان سطر، اشکالات دانش‌آموز را به او نگویند و از دیگر دانش‌آموزان بخواهید در صورت بروز اشکال تا پایان سطر، اشکالات دوست خود را تصحیح نکنند.

۲- وقتی دانش‌آموز به پایان سطر رسید در صورتی که غلط نداشته باشد به طور کامل مورد تشویق قرار می‌گیرد.

۳- ضمن تشویق دانش‌آموز نسبت به کلمات و عباراتی که درست خوانده است، از او می‌خواهیم که یک بار دیگر آن آیه یا عبارت قرآنی را که در آن غلط داشته است، با آرامش و دقت بیشتری بخواند.

در هنگام درخواست از دانش‌آموز برای خواندن مجدد، با توجه به نوع اشکال، او را با جملاتی مانند «به حرکات بیشتر دقت کن»، «اول، هر حرکت را خوب ببین آن‌گاه بخوان»، «توجه به اتصالات (اتصال به تشدید یا به حرف ساکن)، خواندن صحیح حروف مشدّد»، «خواندن حروف و حرکات آبی‌رنگ (حروف ناخوانا)» و ... راهنمایی می‌کنیم.

معمولاً با این تمهیدات، عمده مشکل دانش‌آموزان برطرف می‌شود.

۴- در صورتی که مشکل دانش‌آموز برطرف نشود، از این مرحله به بعد معلم با تشخیص وضعیت دانش‌آموز و شرایط عمومی کلاس می‌تواند یکی از روش‌های زیر را انجام دهد.

- با بیان شکل صحیح و غلط کلمه یا عبارت، این دو حالت را با هم مقایسه کرده و از دانش‌آموز سؤال می‌کند که کدام یک صحیح است.

- کلمه یا عبارت غلط خوانده شده را روی تخته می‌نویسد و با اشاره صحیح به بخش‌های آن از دانش‌آموزان می‌خواهد آن کلمه یا عبارت را دسته‌جمعی به صورت بخش‌بخش بخوانند. در این قسمت می‌توان از دانش‌آموزی که کلمه را غلط خوانده نیز خواست که یک بار آن را به صورت انفرادی بخواند.

چند تذکر مهم

۱- تسلط خود معلم نسبت به خواندن صحیح قرآن کریم یا حداقل عبارات و آیات همان درس، شرط اول تشخیص اشکالات دانش‌آموزان و سپس رفع آن اشکالات است.

۲- معلم و یا دانش‌آموزان دیگر نباید به عنوان اولین گام، شکل خواندن صحیح کلمه یا عبارت را بگویند و از دانش‌آموزان بخواهند آن را تکرار کنند. این روش تقریباً هیچ فایده‌ای برای رفع اشکال دانش‌آموز و عدم تکرار این اشکال ندارد.

۳- معلم باید مشکل دانش‌آموز را تشخیص دهد. آیا او در شناخت حروف و حرکات، در ترکیب آنها، در خواندن حرف ساکن با حرکت قبل از خودش در یک بخش، در چگونگی خواندن حروف مشدّد، در اتصالات، در تشخیص یک نماد خاص، در نخواندن حروف ناخوانا و از جمله پایه همزه و ... اشکال دارد؟ تا بیماری یا مشکل شناخته نشود، سخن از راه درمان بی‌فایده است. پس از شناخت مشکل، معلم باید تلاش کند تا با استفاده از روش‌های رفع مشکل، به تدریج مشکل دانش‌آموزان را برطرف سازد.

۴- رفع برخی از اشکالات به تمرین بیشتر و مرور زمان نیاز دارد. معلم نباید انتظار داشته باشد که همه اشکالات همه دانش‌آموز در یکی دو جلسه برطرف شود.

۵- اگر دانش‌آموزی در خواندن یک عبارت، اشکالات متعددی دارد، مهم‌ترین و ساده‌ترین آنها را انتخاب کرده و به رفع آن اقدام کنید و در نوبت و جلسات بعدی به رفع سایر اشکالات بپردازید.

۶- بعضی از دانش‌آموزان لکنت‌زبان دارند و عبارات را با مکث، تکرار و کندی می‌خوانند. معلم ضمن برخورد لطیف، مناسب و طبیعی سعی کند با تشویق‌های لازم و دادن اعتماد به نفس، به آنها کمک کند تا در مقابل سایر دانش‌آموزان خجالت‌زده نشوند و مورد

تمسخر قرار نگیرند.

۷- معمولاً ابتدا از دانش‌آموزان قوی‌تر و سپس از سایر دانش‌آموزان پرسش کنید.

۸- سعی کنید در هر جلسه، هر دانش‌آموز حداقل یک سطر از عبارات قرآنی درس را بخواند.

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

ابزارها و رسانه‌های آموزشی، جزئی از لوازم فرایند یادگیری است. این ابزارها و رسانه‌ها هر چه از تنوع و جذابیت بیشتری برخوردار باشند، بر عمق و وسعت یادگیری می‌افزایند. رسانه‌های مورد استفاده در درس قرآن عبارت‌اند از:

۱- کتاب درسی: کتاب درسی، حلقه اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آنها و عموم افراد جامعه است به طوری که هیچ رسانه آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

ارکان مهم برنامه درسی مانند رویکرد، اهداف آموزش، سازماندهی محتوا، روش‌های آموزش و شیوه‌های ارزش‌یابی، در کتاب درسی تجلی می‌یابد.

۲- لوحه آموزشی: لوحه، قسمتی از متن کتاب است که به صورت تصویر و یا نوشته، در ابعاد بزرگ‌تر، برای تعمیق و تسهیل یادگیری به کار می‌رود.

آموزگار جهت تمرکز و جلب توجه دانش‌آموزان، لوحه را در کلاس، پیش‌روی دانش‌آموزان نصب می‌کند و به روشی که توضیح داده شد، از دانش‌آموزان می‌خواهد تا سوره‌های کوتاه یا کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه، با اشاره او، بخش‌بخش بخوانند.

لوحه در آموزش روخوانی قرآن نقش اساسی و کلیدی دارد. از این رو، در آموزش روخوانی قرآن همیشه از این وسیله استفاده کنید و توجه داشته باشید که لوحه، موجب مشارکت فعال دانش‌آموزان در فرایند یادگیری می‌شود و عدم استفاده از آن در کسب مهارت روخوانی قرآن اختلال جدی ایجاد می‌کند.

۳- نوار صوتی آموزشی: یکی از مؤثرترین مهارت‌ها در آموزش هر درس به‌ویژه آموزش زبان، مهارت گوش‌دادن است؛ بنابراین نوارهای صوتی آموزشی که وسیله‌ای ساده و قابل دسترس برای عموم است، در دستیابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است.

معلمان محترم با استفاده از ضبط صوت و نوار صوتی آموزشی، در واقع قاری توانایی را به کلاس می‌برند و ضعف‌های موجود را جبران می‌کنند.

دانش‌آموزان با تقلید و الگو گرفتن از قرائت نوار صوتی، به تدریج می‌توانند شبیه قرائت نوار بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

در نوار صوتی آموزشی عبارات و آیات به صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیشتری نسبت به نوارهای رایج، و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است. از این رو استفاده از نوار قرائت ویژه این کتاب توصیه می‌شود.

تذکر مهم: در برنامه آموزش قرآن همه پایه‌های دوره ابتدایی، آموزش روخوانی قرآن بر آموزش قرائت زیبای آیات مقدم است. از این رو در پایه‌های اول تا سوم که لوحه آموزشی وجود دارد، تدریس روخوانی از روی لوحه قبل از استماع نوار انجام می‌شود. در پایه‌های چهارم تا ششم نیز همیشه دانش‌آموزان آیات قرآنی را ابتدا از روی کتاب تمرین کرده و می‌خوانند، سپس به نوار صوتی آن گوش می‌دهند و سعی می‌کنند شبیه آن بخوانند.

۴- کتاب راهنمای معلم : به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیشتر در دستیابی به اهداف آموزشی، استفاده از کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود. در بخش اول، کلیاتی درباره اهداف، محتوای کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم، توضیحات جزئی درباره هر درس ارائه می‌شود.

معلم با مطالعه دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دستیابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان، ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیشتری در کلاس حضور می‌یابد. ضمناً این کتاب زمینه خلاقیت و ابتکار بیشتر معلم را نیز فراهم می‌آورد.

۵- نرم افزار دانش آموز : به منظور توسعه و تعمیق آموخته‌های قرآنی دانش‌آموزان، برای هر یک از کتاب‌های آموزش قرآن دوره ابتدایی و از جمله کتاب پایه دوم، نرم‌افزاری تولید شده است که استفاده از آن در خانه توصیه می‌شود.

نقش خانواده در دستیابی به اهداف آموزش قرآن

خانواده و مدرسه از مؤثرترین نهادهای جامعه در تعلیم و تربیت کودکان هستند. هر چه این دو کانون نقش خود را بهتر ایفا کنند و از هماهنگی بیشتری برخوردار باشند، دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت با موفقیت بیشتری همراه خواهد بود. بسیار مناسب است در آغاز سال تحصیلی و با کمک مدیریت مدرسه از والدین دانش‌آموزان دعوت کنید تا درباره دروس به ویژه درس قرآن و نقش حمایتی آنها از این درس، گفت‌وگو شود. خانواده دانش‌آموزان به ویژه مادران از این امر استقبال می‌کنند. در این جلسه با استفاده از پیش‌گفتار کتاب دانش‌آموزان می‌توانید مطالب زیر را با والدین در میان گذارید.

۱- توصیه به خواندن دقیق پیش‌گفتار کتاب

۲- کودکان عزیزمان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند و با کسب موفقیت در این راه، هر چه بیشتر به یادگیری قرآن علاقه‌مند شوند. آنها احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما می‌آموزند و با مشاهده اخلاق و رفتار ما درک می‌کنند که همه می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آنها باید علاقه به قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق اسلامی را از رفتار بزرگ‌ترها بیاموزند.

۳- از فرزندان بخواهید آنچه از قرآن در مدرسه آموخته است، برای شما بازگو کند. سوره‌های کوتاه را، از روی کتاب بخواند. خوب است این سوره‌ها، حتی الامکان زیبا و آهنگین خوانده شود. اگر فرزند شما علاقه‌مند است، لوح فشرده‌ای مانند نوار صوتی آموزشی کلاس برای او تهیه کنید تا در یادگیری کامل‌تر و زیباخوانی قرآن توفیق بیشتری به دست آورد.

۴- از او بخواهید هر روز، حداقل چند دقیقه آیات و عبارات قرآنی هر درس را از روی کتاب، برای شما به صورت بخش‌بخش یا شمرده بخواند. دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز عبارات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند؛ بلکه خود دانش‌آموزان به کمک آنچه در درس قرآن و حتی در سوادآموزی فارسی آموخته‌اند، می‌توانند عبارات قرآن را نیز بخوانند. اگر فرزند شما در خواندن کلمات اشتباهی داشت، از او بخواهید که برگردد و دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی ببرد و آن را اصلاح کند.

۵- حفظ سوره‌های کتاب الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این

کار تشویق کنید. این امر زمینه شرکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کند.

۶- در هر درس یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و ترجمه آنها نیز الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آنها را سرلوحه زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن مدرسه نیز آماده می‌کند.

۷- غالباً مفهوم هر یک از پیام‌ها با مجموعه‌ای از تصاویر توضیح داده شده و از دانش‌آموزان خواسته شده است که درباره مفهوم پیام، موضوع جدیدی را نقاشی کنند یا چند جمله‌ای بنویسند. این امر زمینه خلاقیت آنها را فراهم می‌آورد. نباید از آنها انتظار پاسخ مشخصی را داشت؛ بلکه هر مطلب مناسبی را بیان کنند، می‌تواند به نوعی پاسخ مطلوب باشد؛ از این رو، باید پاسخ را پذیرفت و آنها را تشویق کرد.

۸- از فرزندان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه بیشتر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.

۹- اگر شما با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی بگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آنچه در کتاب آمده است، به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی پیش رفته و کامل خواهد شد.

۱۰- به یاد داشته باشید هیچ وقت بر کودک خود سخت نگیرید؛ بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاحظت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید تا ضعف‌های خود را جبران کند.

۱۱- در پایان کتاب دانش‌آموز، فهرست تعدادی کتاب و لوح فشرده (CD) معرفی شده است. در صورت امکان برخی از آنها را تهیه کنید و در اختیار فرزندان قرار دهید، تا زمینه‌ساز افزایش مهارت او در خواندن قرآن کریم و انس بیشتر با کتاب خدا باشد.

ارزشیابی از آموخته‌های دانش‌آموزان

همان‌طور که می‌دانید آموخته‌های دانش‌آموزان در پایه دوم ابتدایی در همه دروس به شیوه ارزش‌یابی توصیفی انجام می‌شود. برای آشنایی بیشتر با این شیوه می‌توانید به کتاب «راهنمای معلم در ارزش‌یابی توصیفی، ویژه معلمان پایه اول و دوم ابتدایی» کد ۵۳/۵ مراجعه کنید.

در این جا به منظور اختصار، جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکردی درس قرآن پایه دوم در دو صفحه بعد ارائه می‌شود.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکرد درس «قرآن» پایه دوم دوره ابتدایی - سال تحصیلی ۹۶ - ۹۵

سطوح عملکرد	
خیلی خوب	کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح ^۱ و شمرده می‌خواند.
خوب	بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
قابل قبول	برخی از کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و شمرده می‌خواند.
نیازمند آموزش	با کمک معلم کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را شمرده می‌خواند.
خیلی خوب	سوره‌های کتاب درسی را روان و آهنگین می‌خواند. حداقل دو سوره دلخواه را از حفظ بخواند.
خوب	سوره‌های کتاب درسی را روان و تقریباً آهنگین می‌خواند. حداقل یک سوره دلخواه را از حفظ می‌خواند.
قابل قبول	سوره‌های کتاب درسی را روان و معمولی می‌خواند. حداقل یک سوره دلخواه را از حفظ می‌خواند.
نیازمند آموزش	در خواندن سوره‌ها از روی کتاب، به صورت روان و معمولی، به راهنمایی معلم نیاز دارد.

عناوین کارنامه	اهداف کلی	شماره درس	نشانه‌های تحقق
خواندن	مهارت روخوانی کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی	کلیه دروس	- خواندن صحیح و شمرده کلمات و عبارات ^۱ قرآنی کتاب درسی
	مهارت روان خوانی سوره‌های کتاب درسی	۴ - ۱۷	- خواندن سوره‌های کتاب درسی به صورت روان و معمولی و حفظ سوره

۱- صحیح خوانی یعنی خواندن کلمات، عبارات و آیات قرآن کریم با رعایت عملی قواعد خواندن قرآن. تیزگی، تعریف و بیان قواعد روخوانی در ارزیابی مورد نظر نیست، بلکه کاربرد و رعایت عملی آنها کافی است.

سطوح عملکرد		نشانه‌های تحقق	نمارة درس	اهداف کلی	عناوین کارنامه
آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خیلی خوب	- رعایت آداب خواندن قرآن کریم	کلیه دروس	عمل به آداب خواندن قرآن کریم	آداب خواندن قرآن
بیشتر آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خوب				
برخی از آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	قابل قبول				
در رعایت آداب اولیه خواندن قرآن پیوسته به یادآوری معلم نیاز دارد.	نیازمند آموزش	- خواندن متن پیام و ترجمه آن از روی کتاب درسی و بیان مصادیق پیام	۴-۱۷	درک پیام‌های قرآنی	پیام قرآنی
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و با توضیحات کافی مفاهیم و مصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خیلی خوب				
متن و ترجمه پیام قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و می‌تواند با راهنمایی معلم، مفهوم و مصادیق آن را با زبان کودکانه بازگو کند.	خوب				
متن و ترجمه پیام‌های قرآنی را از روی کتاب درسی می‌خواند و در بیان مفهوم و مصادیق آن پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش	- بیان داستان‌های کتاب درسی به زبان ساده	۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۳، ۱۰، ۸	آشنایی با داستان‌های قرآنی	داستان‌های قرآنی
داستان‌های کتاب را با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب				
داستان‌های کتاب را به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب				
داستان‌های کتاب را با کمک تصویر به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	قابل قبول				
در بیان داستان‌های کتاب پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش				
آموزه‌های قرآنی					

بخش دوم

روش تدریس هر یک از دروس

دو نکته

۱- برای رعایت اختصار، روش تدریس چند درس اول، به صورت کامل آورده شده و در سایر دروس به بیان اجمالی روش تدریس هر قسمت بسنده شده است. از این رو در صورت نیاز، ضمن مطالعه کلیات روش تدریس در بخش اول، روش کامل تدریس هر یک از بخش‌ها را در درس اول و دوم و نکات اختصاصی دروس دیگر را در روش تدریس هر یک از آن دروس مطالعه کنید.

۲- هر درس از چهار جلسه تشکیل شده است که در این جلسات، مجموعه‌ای از فعالیت‌های یاددهی و یادگیری مربوط به آن درس انجام می‌شود. در جلسه اول هر درس اهداف و روش‌های تدریس و اقدامات مربوط به هر مبحث که معلم باید به آنها عمل کند، آمده است ولی در سایر جلسات، فقط به اقدامات یا تکالیفی که باید توسط معلم در آن جلسه انجام دهد، اشاره شده است.

درس اول

الف کوچک، سکون و ترکیب حروف و حرکات

اهداف

- ۱- آشنایی با الف کوچک (')
- ۲- آشنایی با دو صفت بخشندگی و مهربانی خدا در قالب پیام قرآنی
- ۳- تقویت مهارت ترکیب حروف با حرکات و خواندن کلمات و عبارات قرآنی
- ۴- توانایی خواندن بخش‌های دارای حرف ساکن
- ۵- یادآوری قرائت سوره‌های توحید و کوثر
- ۶- تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن

روش تدریس و ارزشیابی

جلسه اول

دانش آموزان عزیز!

ورود شما را به کلاس دوم دبستان تبریک می‌گوییم.
امیدواریم در سال جدید تحصیلی، برای یادگیری سوره‌ها و آیات زیبای قرآن کریم آماده باشید.

- آیا می‌دانید اسامی می‌خواهیم چه چیزهایی از قرآن را بیاموزیم؟
- آیا می‌توانید هر کدام از شما یکی از سوره‌ها و پیام‌هایی را که از سال قبل به یاد دارید، برای دوستان خود بخوانید؟
- کدام یک از شما می‌تواند یکی از داستان‌های کتاب آموزش قرآن کلاس اول را برای دوستان خود تعریف کند؟

۱- جشن قرآن: اولین جلسه آموزش قرآن بهتر است که با برنامه مخصوص و مناسب شروع شود؛ به‌طور مثال، از چند نفر بخواهید که هر کدام یک سوره از سوره‌هایی را که سال گذشته آموخته‌اند برای هم‌کلاسی‌های خود بخوانند. در صورت امکان مانند جشن آغازین قرآن پایه اول ابتدایی جشن مختصری برگزار کنید و از دانش‌آموزان، متناسب با امکانات موجود پذیرایی کنید. با بیان ساده درباره اهمیت و ارزش یادگیری قرآن صحبت کنید و بگویید اسامی با آموزش قرآن بیشتر آشنا می‌شوید، به‌گونه‌ای که ان‌شاءالله در پایان سال قادر خواهید بود آیات و عبارات قرآنی را بخوانید. سعی کنید درس قرآن به‌گونه‌ای آغاز شود که دانش‌آموزان از آن خاطره خوبی داشته باشند.

۲- انس با قرآن در خانه: در همه دروس در پایان هر جلسه، دانش‌آموزان را به انجام تکلیف انس با قرآن در خانه، تشویق کنید.

جلسه دوم

۱- یادآوری دو سوره توحید و کوثر

- جمع خوانی آهنگین دانش آموزان

- خواندن انفرادی دانش آموزان داوطلب

۲- آموزش الف کوچک (ا): برای آموزش الف کوچک (ا) بدین گونه عمل کنید:

ابتدا شکل «آ» را روی تخته بنویسید و از دانش آموزان بخواهید که آن را بخوانند؛ پس از خواندن، روبه روی «آ» شکل «ا» را بنویسید و از دانش آموزان بخواهید که آن را بخوانند؛ پس از خواندن دانش آموزان، با تخته پاک کن کم کم از پایین شکل «ا» را پاک کنید تا کوتاه تر شود و از دانش آموزان بخواهید تا آن را بخوانند. این کار را آن قدر ادامه دهید تا شکل «ا» به اندازه الف کوچک برسد.

سپس می گویند: بچه ها «آ» کوچک شد اما آیا صدایش عوض شد؟

آنها پاسخ خواهند داد: خیر؛ آن گاه می گویند پس «آی کوچولو» همان صدای «آ» را می دهد. بچه ها! آی کوچولو بالای حرف ها می آید. حالا این ترکیب ها را بخوانید.

(ترکیب چند حرف را با الف کوچک روی تخته بنویسید تا دانش آموزان به طور دسته جمعی آنها را بخوانند.)

ب ا ت د ز س ک ه م ی

۳- آموزش لوحه ترکیب حروف با حرکات:

- خواندن دسته جمعی دانش آموزان از روی لوحه با اشاره معلم

- خواندن تعدادی از دانش آموزان به صورت انفرادی از روی

لوحه با اشاره معلم

۴- خواندن از روی کتاب:

- خواندن هر سطر از جدول از روی کتاب توسط دانش آموزان

به صورت انفرادی و خط بردن سایر دانش آموزان

تذکر

۱- این لوحه و چند لوحه بعدی را با سرعت کمتر اشاره کنید و

آموزش دهید تا دانش آموزان ضعیف تر نیز فرصت کافی برای خواندن صحیح داشته باشند.

۲- از دانش آموزان قوی تر نیز بخواهید که از جلو افتادن در

خواندن بخش ها بپرهیزند و هم زمان با اشاره شما بخوانند.

جلسه دوم

سوره های توحید و کوثر را که در سال گذشته آموختاید، همه با هم به صورت دسته جمعی بخوانید.

آموزش لوحه

۱- کلمات زیر را بخوانید.

آ ا ت د ز س ک ه م ی

۲- حروف الفبا را با همدی حرکتها، با اشاری معلم بخوانید.

ا	آ	ا	ا	ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب	ب
ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج	ج	ج	ج	ج
ح	ح	ح	ح	ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ	خ	خ	خ	خ
د	د	د	د	د	د	د	د

جلسه سوم

در ابتدای هر جلسه، ضمن کسب اطمینان از انجام تکلیف انس با قرآن در خانه، آموخته‌های جلسه قبل را مرور کنید.

۱- آموزش پیام قرآنی

هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
خدا بخشنده و مهربان است.

الرَّحْمَنُ : بخشنده   الرَّحِيمُ : مهربان

مراحل آموزش پیام

- ۱- پیام قرآنی و ترجمه آن و نیز دو کلمه معنانشده همراه با معنای آنها، توسط چند دانش‌آموز داوطلب خوانده می‌شود.
  - ۲- آموزگار شعر را آهنگین برای دانش‌آموزان می‌خواند، سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد شعر را هم‌خوانی کنند.
  - ۳- دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره درباره این پیام گفت‌وگو می‌کنند.
  - ۴- از چند گروه بخواهید نتایج گفت‌وگوی خود را برای کلاس بیان کنند.
- نکته:** در صورتی که توضیحات دانش‌آموزان ارتباط مناسبی با پیام نداشت آموزگار با پرسش‌های مناسب آنان را به مفهوم پیام هدایت کند.

با کمک شعر، درباری این پیام قرآنی با هم گفت‌وگو کنید.

خدای خوب و مهربان   داده بر ما گوش و زبان
بخشیده ما را دل و جان   چشم و سر و دست و دهن
از لطف و نعمت‌های او   ما زنده ایم و پر توان

عباس یحیی تهرانی

۲- آموزش روخوانی عبارات از روی لوحه

– خواندن دسته‌جمعی عبارات از روی لوحه توسط دانش‌آموزان با اشاره معلم

– خواندن تعدادی از دانش‌آموزان به صورت انفرادی از روی لوحه با اشاره معلم

تذکر: دانش‌آموزان هنگام بخش‌خوانی، صدای «ی» قبل از «ی» را در کلماتی مانند «هی» و «زواسی» مانند سایر کسره‌ها می‌خوانند. این شیوه خواندن غلط نیست؛ هر چند به تدریج در خواندن شمرده و روان کلمات می‌آموزند که این صدا را به صورت «ای» بخوانند.

۳- **خواندن از کتاب:** خواندن هر سطر از عبارات قرآنی از روی کتاب توسط دانش‌آموزان به صورت انفرادی و خط بردن سایر دانش‌آموزان.

دو نکته مهم

۱- مناسب‌ترین نحوه خواندن این است که دانش‌آموز با دیدن هر بخش از کلمه همان بخش را با صدای بلند بخواند؛ لازم نیست تمام بخش‌های یک کلمه را در ذهنش جمع کند و سپس آن کلمه را یک‌جا بخواند.

۲- سرعت طی کردن مراحل بخش‌خوانی، شمرده‌خوانی و روان‌خوانی^۱ به استعدادهای فردی و مقدار تمرین دانش‌آموزان بستگی دارد. با دادن فرصت لازم به دانش‌آموزان و عدم انتظار از این که همه آنها در یک زمان به این مهارت دست یابند، از ایجاد اضطراب و احساس عدم موفقیت جلوگیری کنید.

آموزش لوحه

عبارات قرآنی را از روی لوحه بخش بخش بخوانید.

- ۱- قَالَ يَا أَدَمُ
- ۲- هَذَا كِتَابُنَا
- ۳- وَ أَخَاهُ هَارُونَ
- ۴- قَالَ هِيَ عَصَائِ
- ۵- وَ جَعَلَ لَهَا زَوَاجِي

انس با قرآن در خانه

این دو عبارت قرآنی را بخوان.

- ۱- قَالَ يَا نُوحُ
- ۲- صَلَاتِي وَ نُسُكِي

۸

۱- برای آشنایی بیشتر با تعریف و ویژگی‌های هر یک از مراحل خواندن قرآن به کتاب مبانی و روش تدریس قرآن دوره ابتدایی ویژه مراکز تربیت معلم، کد ۶۰۱۱، چاپ چهارم، ۱۳۸۵، ص ۳۶ مراجعه کنید.

جلسه چهارم

۱- آموزش علامت سکون : کلمات «سَر، دِل، قُم» را روی تخته بنویسید و از دانش آموزان بخواهید آنها را بخوانند. آن گاه به حرف «ر» در کلمه «سَر» اشاره کنید و بپرسید : «آیا این حرف دارای یکی از حرکات «تَ - اَ - وِ» است؟ دانش آموزان پاسخ خواهند داد : خیر.

همین گونه درباره حروف «ل» و «م» در کلمات «دِل» و «قُم» بپرسید. پس از پاسخ دانش آموزان، با اشاره به حروف «ر» و «ل» و «م» در کلمات فوق بگویید در قرآن روی این حروف که هیچ حرکتی ندارند، یک علامتی مانند (سَ) می گذارند. آن گاه علامت سکون را روی حروف مذکور بنویسید و برای دانش آموزان توضیح دهید هرگاه این علامت روی حرفی بود، یعنی آن حرف هیچ حرکتی ندارد و باید آن را با حرکت قبل از خودش در یک بخش، خوانند.

سپس کلمات «لَم»، «مِنْ» و «قُل» را از روی تخته نشان دهید و با اشاره از حرکت کوتاه «تَ - اَ - وِ» به علامت سکون (سَ) از دانش آموزان بخواهید، آنها را بخوانند.

توجه : در اشاره به بخش دارای حرف ساکن حتماً به علامت سکون اشاره کنید نه به حرف دارای این علامت. پس از آموزش لوحه، تعدادی از دانش آموزان، هر کدام یک سطر از جدول را از روی کتاب خود، برای کلاس می خوانند.

۲- آموزش لوحه عبارات قرآنی

- خواندن دسته جمعی عبارات از روی لوحه با اشاره معلم

- خواندن تعدادی از دانش آموزان به صورت انفرادی

از روی لوحه با اشاره معلم

۳- خواندن از روی کتاب :

خواندن هر سطر از عبارات قرآنی از روی کتاب توسط دانش آموزان به صورت انفرادی و خط بردن سایر دانش آموزان

۴- ارزش یابی مستمر و ثبت امتیازات مثبت دانش آموزان در دفتر ثبت فعالیت ها با توجه به دستورالعمل آن که در بخش اول کتاب به آن اشاره شده است، انجام شود.

۵- انس با قرآن در خانه :

یادآوری انجام این تکلیف در خانه

جلسه چهارم

آموزش لوحه

ترکیب های زیر را با اشاره معلم از روی لوحه، بخش بخش بخوانید.

لَمَ	مِنْ	قُلْ					
أَبْ	إَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ
أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ
أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ
أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ
أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ
أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ
أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ	أَبْ

اکنون هر کدام یک سطر از جدول بالا را از روی کتاب خود بخوانید.

۹

تشدید، حروف ناخوانا و اتصالات

اهداف

- ۱- یادآوری قرائت سوره‌های ناس، فلق و عصر
- ۲- تقویت مهارت خواندن کلمات دارای تشدید
- ۳- آشنایی با حروف ناخوانا در قالب حروف متمایز (رنگی)
- ۴- کسب مهارت خواندن کلمات و عبارات دارای حروف ناخوانا یا اتصال
- ۵- تقویت علاقه به یادگیری قرآن و خواندن مستمر آن

روش تدریس و ارزش‌یابی

جلسه اول

۱- یادآوری سوره ناس

- جمع‌خوانی آهنگین دانش‌آموزان
- خواندن انفرادی دانش‌آموزان داوطلب

۲- آموزش لوحه عبارات قرآنی

- خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان از روی لوحه با اشاره معلم
- خواندن تعدادی از دانش‌آموزان به صورت انفرادی از روی لوحه

با اشاره معلم

۳- خواندن از روی کتاب

- خواندن هر سطر از عبارات قرآنی از روی کتاب توسط دانش‌آموزان
- به صورت انفرادی و خط بردن سایر دانش‌آموزان
- ارزیابی معلم از نحوه خواندن دانش‌آموزان و درج ثبت آن در دفتر
- ثبت فعالیت‌های دانش‌آموزان با توجه به دستورالعمل آن، که در بخش اول کتاب اشاره شده است، انجام شود.

۴- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

درس دوم

جلسه اول

مع‌عاش

یادآوری سوره ناس

ترکیب‌های زیر را با اشاری معلم از روی لوحه بخش بخشن بخوانید.

أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب
أَب	أَب	أَب	أَب	أَب	أَب

اکنون هر کدام یک سطر از جدول بالا را از روی کتاب خود بخوانید.

انس با قرآن در خانه

سه کلمه‌ی دارای تشدید را از کتابهای درسی انتخاب کرده و در این جا بنویس.

جلسه دوم

۱- پرسش: با پرسش از دانش‌آموزان از انجام تکلیف انس با قرآن در خانه، اطمینان حاصل کرده و از آموخته‌های جلسه قبل ارزش‌یابی کنید.

۲- یادآوری: یادآوری قرائت سوره فلق به روش سوره‌های قبل

۳- یادآوری تشدید: برای یادآوری خواندن حرف دارای تشدید به روش زیر عمل کنید. کلمه «بنا» را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید آن را بخوانند. پس از خواندن، از آنها بپرسید «در این کلمه چند حرف «ن» خواندیم؟» اگر پاسخ درست ندادند، آموزگار با بخش‌بخش خواندن کلمه «بنا» توجه دانش‌آموزان را به این که دو حرف نون در این کلمه تلفظ می‌شود، جلب می‌کند. آن‌گاه آموزگار کلمه «رَبِّ» را روی تخته می‌نویسد تا با اشاره او دانش‌آموزان این کلمه را به صورت دسته‌جمعی بخوانند. برای کسب مهارت کافی در خواندن حرف دارای تشدید اولاً از حرکت کوتاه قبل از حرف مشدد، به علامت تشدید (ت) اشاره کنید؛ ثانیاً پس از اشاره به علامت تشدید (ت) حتماً کمی مکث کنید، سپس به بخش بعدی اشاره کنید. این مکث بین دو اشاره در کسب مهارت لازم در خواندن حرف مشدد، نقش مهم و اساسی دارد.

توجه کنید برخی از دانش‌آموزان این مکث را رعایت نمی‌کنند و سریع می‌خوانند. آموزگار باید از آنها بخواهد که در خواندن به صورت دسته‌جمعی، همراه اشاره او بخوانند و جلوتر از اشاره معلم نخوانند.

۴- آموزش روخوانی لوحه: خواندن دسته‌جمعی و سپس انفرادی دانش‌آموزان از روی لوحه با اشاره معلم

تذکر: برای تقویت مهارت خواندن حرف دارای تشدید، خوب است در لوحه‌های اولیه، گاهی با پرسش از دانش‌آموزان، دوبار خواندن حرف مشدد یادآوری شود.

۵- خواندن از روی کتاب

۱- خواندن هر سطر از عبارات قرآنی از روی کتاب توسط دانش‌آموزان به صورت انفرادی

۲- ارزیابی معلم از نحوه خواندن دانش‌آموزان و ثبت امتیازات مثبت در دفتر ثبت فعالیت‌ها طبق دستورالعمل بخش اول کتاب

۶- تذکر انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه، بخش‌بخش بخوانید.

رَبِّ	إِنَّ	كُلُّ	نُمُّ
رَبِّي	لَنَا	يُصَلِّونَ	وَدَّعَتْ

۱- لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

۲- رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا

۳- قَسَّبَ بِحَمْدِكَ

امکون هر کدام، یک سطر از عبارات قرآنی را، از روی کتاب خود بخوانید.

انس با قرآن در خانه

عبارات قرآنی بالا را یک بار بخوان.

جلسه سوم

۱- پرسش از آموخته‌های جلسه قبل

۲- آموزش پیام قرآنی

- خواندن پیام قرآنی و ترجمه آن توسط چند دانش آموز داوطلب
- بحث و گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره معنی و تصاویر پیام، در گروه‌های دو یا سه نفره
- ارائه نتایج بحث و گفت‌وگو توسط دو یا چند گروه به کلاس
- انتظار می‌رود دانش‌آموزان به این نکات اشاره کنند:
- خداوند مهربان و بخشنده، قرآن را به پیامبر یاد داد.
- خدا به انسان یاد داد که چگونه قرآن بخواند.

۳- آموزش روخوانی لوحه و توجه به حروف ناخوانا:

با اشاره معلم

دو نکته

- ۱- یادآوری ناخوانا بودن حروف آبی رنگ، با طرح سؤال مناسب از دانش‌آموزان
- ۲- توجه داشته باشید در کلمات این لوحه و نیز هرگاه الف کوچک روی یک حرف ناخوانا مانند «ی» باشد اشاره به الف کوچک به صورت متحرک از حرف قبل به سوی الف کوچک انجام می‌شود.

۴- خواندن از کتاب

- ۱- خواندن هر سطر از عبارات قرآنی از روی کتاب توسط دانش‌آموزان به صورت انفرادی و خط بردن سایر دانش‌آموزان
- ۲- ارزش‌یابی مستمر و ثبت امتیازات مثبت دانش‌آموزان در دفتر ثبت فعالیت‌ها طبق دستورالعمل بخش اول کتاب

۵- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

جلسه چهارم

۱- ارزش‌یابی ورودی و پرسش از مطالب جلسه قبل

۲- یادآوری سوره عصر به روش سوره‌های قبلی

۳- آموزش روخوانی عبارات دارای اتصال از روی لوحه:

لوحه با اشاره معلم

همان طور که می‌دانید در عبارات دارای اتصال، حروف ناخوانا، قبل از حرف ساکن یا مشدد قرار دارد. برای آموزش این نوع عبارات از حرکت کوتاه قبل از حروف ناخوانا به علامت سکون یا تشدید اشاره می‌کنیم. هنگام اشاره، روی علامت سکون یا تشدید کمی مکث کنید تا دانش‌آموزان، در خواندن عبارات دارای اتصال، مهارت لازم را به دست آورند.

۴- خواندن هر سطر از عبارات قرآنی از روی کتاب توسط دانش‌آموزان به صورت انفرادی

نکته: حرکت آخر هر عبارت، در لوحه به رنگ مشکی و معمولی نوشته شده تا هنگام بخش‌خوانی عبارات لوحه، آن حرکات

خوانده شود؛ اما همین حرکات در کتاب به رنگ آبی نوشته شده است. دانش‌آموزان هنگام خواندن عبارات از روی کتاب که معمولاً به صورت شمرده و آرام می‌خوانند، آخر هر سطر وقف می‌کنند و حرکت آبی‌رنگ آخر عبارت را نمی‌خوانند. ضمناً دانش‌آموزان به طور غیرمستقیم با چگونگی وقف کردن در آخر عبارات به تدریج و به صورت غیرمستقیم آشنا می‌شوند.

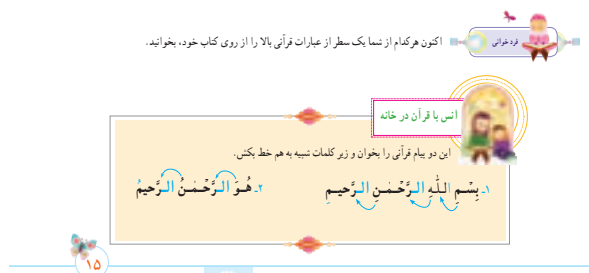

۱. اللَّهُ أَصَمُّ
۲. رَبِّ الْعَالَمِينَ
۳. أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ
۴. وَ التَّيِّبِينَ وَ الرَّزْقَتُونَ
۵. وَ هُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ

۵- ارزش‌یابی مستمر و ثبت امتیازات مثبت

دانش‌آموزان در دفتر ثبت فعالیت‌ها

۶- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

۱. بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۲. هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

سوره حمد / ك

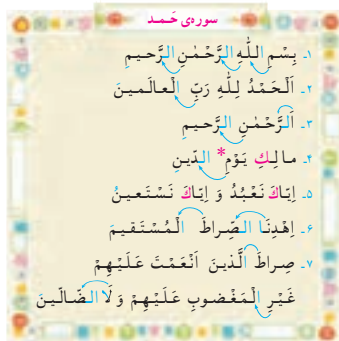
اهداف

- ۱- توانایی روخوانی سوره حمد
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ك»
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره نیکوکاران
- ۴- علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سوره حمد
- ۵- تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم

روش تدریس و ارزشیابی

جلسه اول

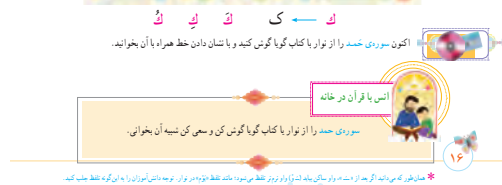
- ۱- آموزش روخوانی سوره حمد : خواندن دسته جمعی آیات سوره از روی لوحه به صورت بخش بخش با اشاره معلم
- ۲- خواندن انفرادی دانش آموزان از روی لوحه با اشاره معلم
- ۳- آموزش نماد « ك » : حرف «ك» را روی تخته بنویسید و از دانش آموزان بخواهید تا آن را بخوانند. آن گاه شکل «ك» را رویه روی «ك» بنویسید و بگویید در کلمات قرآنی حرف «ك» به صورت « ك » نوشته می شود. در این هنگام به این دو حرف اشاره کنید. سپس از دانش آموزان بپرسید شکل « ك » چه صدایی دارد؟ دانش آموزان پاسخ می دهند : ك. آن گاه این شکل را با حرکات کوتاه (َ ِ ُ) نوشته از آنها بخواهید که این ترکیبات را بخوانند.

ك ك ك

تذکر: معلم می تواند نماد جدید را قبل از آموزش سوره یا هنگام

رسیدن به کلمه ای که دارای این نماد است تدریس کند.

۴- گوش دادن به قرائت سوره حمد

- بخش قرائت سوره همراه با اشاره کلی معلم به زیر کلمات از روی لوحه و خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان طبق دستورالعمل (گوش دادن، زمزمه و بلند خواندن)
- خواندن سوره حمد از روی کتاب توسط دانش‌آموزان داوطلب، حتی‌الامکان نزدیک به قرائت پخش شده

تذکر: خوب است در جلسات اولیه هنگام پخش قرائت، معلم از روی لوحه اشاره کند و پس از پیشرفت تدریجی دانش‌آموزان، هنگام پخش قرائت، دانش‌آموزان می‌توانند از روی کتاب خود خط ببرند.

۵- انس با قرآن در خانه: دانش‌آموزان را به انجام تکلیف انس با قرآن در خانه تشویق کنید.

جلسه دوم

- ۱- با پرسش از دانش‌آموزان، از انجام تکلیف انس با قرآن در خانه مطمئن شوید.
- ۲- پخش قرائت سوره حمد و خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان همراه با خط بردن از روی کتاب
- ۳- پرسش سوره حمد از روی کتاب به صورت انفرادی
- ۴- آموزش لوحه کلمات و عبارات
- خواندن دسته‌جمعی دانش‌آموزان به صورت بخش‌بخش با اشاره معلم از روی لوحه
- خواندن انفرادی دانش‌آموزان از روی کتاب
- ۵- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

این عبارات قرآنی را از روی لوحه، با اشاره معلم، بخش‌بخش بخوانید.

عَلَيْكَ صَدْرَكَ مَلِكِ تَمَلِكِ

۱. وَ إِلَيْكَ أَنْبَنَا

۲. وَ أَدْخَلْنَا فِي رَحْمَتِكَ

۳. وَ أَلْقَى مَا فِي يَمِينِكَ

۴. كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ

اکنون هر کدام از شما یک سطر از عبارات قرآنی بالا را از روی کتاب خود، بخوانید.

انس با قرآن در خانه

سوره حمد را بخوان و تعداد کلمه‌های دارای حرف «ک» را بنویس.

کلمه .....

جلسه سوم

۱- پرسش از مطالب جلسه قبل

۲- آموزش پیام قرآنی

- خواندن پیام قرآنی و ترجمه آن توسط چند دانش آموز داوطلب
- بحث و گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره معنا و تصاویر پیام، در گروه‌های دو یا سه نفره
- ارائه نتایج بحث و گفت‌وگو توسط دو یا چند گروه به کلاس

انتظار می‌رود دانش‌آموزان به این نکات اشاره کنند:

- نمونه‌ای از کارهایی را که خداوند دوست دارد، نام ببرند.
- خداوند انسان‌هایی را که کار خوب می‌کنند، دوست دارد.
- به کارهایی که خداوند دوست دارند آنها انجام دهند، اشاره کنند و ...

۳- خواندن عبارات قرآنی از روی کتاب: دانش‌آموزان هر کدام یک سطر از عبارات را می‌خوانند.

تذکر: در این مرحله خواندن به صورت آرام و شمرده یا حداقل به صورت بخش‌بخش قابل قبول است. دانش‌آموزان با تمرین بیشتر، به تدریج به سطوح بالاتر توانایی خواندن دست می‌یابند.

جلسه سوم

پیام قرآنی

وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
خدا، نیکوکاران را دوست دارد.

مُحْسِنِينَ : نیکوکار
سوره آل عمران، آیه ۱۲۲

با کمک تصویر درباری این پیام قرآنی با هم گفت و گو کنید، و بگویید نیکوکاران چه کسانی هستند.

جلسه چهارم

۱- پرسش از مطالب جلسه قبل

۲- خواندن عبارات قرآنی از روی کتاب

الف) به منظور انجام این تمرین ابتدا ترکیب‌هایی مانند «یا صاحب الزمان» یا «سید الشهداء» را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید که آنها را بخوانند. سپس در حالی که توضیح می‌دهید در این ترکیب‌ها، برخی از حروف ناخوانا هستند، حرکت قبل از حروف ناخوانا را به علامت حرف خوانای بعد از آنها با فلش متصل می‌کنید.

ب) هر کدام از دانش‌آموزان یک سطر از عبارات را می‌خوانند.

راهنمای ترجمه: همان طور که در جلسه قبل تذکر داده شد، راهنمای ترجمه ویژه معلم و برای افزایش آشنایی او با مفاهیم عبارات قرآنی است.

اجْتَنِبُوا : اجتناب کنید، دوری کنید
ها : آن، او
سحاب : ابرها

تین : انجیر
تَلَوْ : تلاوت می‌کنیم، می‌خوانیم
ثُيَيْرٌ : به حرکت درمی‌آورد

وَ (واو قسم) : سوگند به
نِعْمٌ : چه خوب
ریاح : بادها

ج) از دانش‌آموزان بخواهید که عبارات این فعالیت را در گروه خود ابتدا بخوانند و پس از مشخص کردن محل اتصال، فلش مربوط را در کتاب خود رسم کنند.

۳- ارزش‌یابی مستمر و ثبت امتیازات مثبت دانش‌آموزان در دفتر ثبت فعالیت‌ها با توجه به مطالب مربوط در بخش اول کتاب

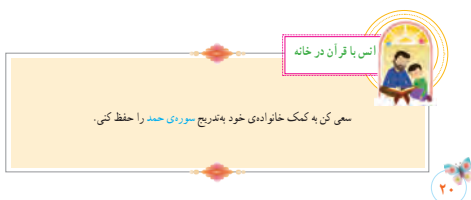
۴- یادآوری انجام تکلیف انس با قرآن در خانه

- ۱- وَ اجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ
- ۲- فَنِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ
- ۳- تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَنْزِلُهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ
- ۴- اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا

تذکره: این عبارات قرآنی را بخوانید و در جای مناسب فلش بگذارید.

- ۱- وَ هَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ
- ۲- فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ

سعی کن به کمک خانواده‌ی خود به تدریج سوره‌ی حمد را حفظ کنی.

درس چهارم

سورة ناس : ة ، ة

اهداف

- ۱- توانایی روخوانی سورة ناس
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای حرف «ة ، ة»
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی دربارهٔ پرهیز از اسراف
- ۴- علاقه به خواندن زیبا و آهنگین سورة ناس
- ۵- تقویت علاقه به یادگیری و خواندن مستمر قرآن کریم

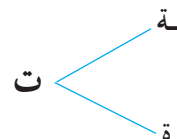
تذکر: جلسات اول تا چهارم مانند درس قبل (سوم) آموزش داده می‌شود.

روش تدریس نماد (ة، ة)

با اشارهٔ صحیح به بخش‌های کلمات و عبارات، دانش‌آموزان آیات سورة ناس را به صورت دسته‌جمعی بخش‌بخش می‌خوانند، در سطر شش، نماد «ة» در کلمه «الْحِجَّةِ» قرار دارد. توجه دانش‌آموزان را به نماد جدید جلب کنید، آن‌گاه به صورت زیر این نماد را آموزش دهید:

شکل «ة، ة» را روی تخته بنویسید و بگویید این شکل «ه، ه» با دو تا نقطه است.

در حالی که به «ة، ة» اشاره می‌کنید، بگویید که صدای آن «ت» است و شکل «ت» را زیر آنها بنویسید؛ به این صورت:

دو یا سه بار صدای آن را تکرار کنید و توجه دانش‌آموزان را به صدای نماد «ة، ة» جلب کنید. سپس از آنها بپرسید: «صدای اینها چیست؟» آنها پاسخ می‌دهند: «ت». سپس نماد «ة، ة» را با حرکات کوتاه (مانند زیر) ترکیب کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که آنها را بخوانند.

ةَ ةِ ةُ ةِ ةِ ةُ

پس از دو یا سه بار تکرار این عمل، از دانش‌آموزان بخواهید ادامهٔ سوره را از سطر ششم، به صورت دسته‌جمعی بخش‌خوانی کنند.

تذکر: چنان‌چه لازم دیدید می‌توانید ابتدا نماد «ة، ة» را به روش فوق تدریس کرده، سپس روخوانی لوحه را شروع کنید.

راهنمای ترجمه ویژه معلم

رَزَقْنَا: روزی دادیم به	هُم: آنها، ایشان	مِنْ: از	ما: آنچه
كُم: شما	إِنْ: اگر	تَعُدُّوا: بشمارید	ها: آن، آنها، او
لَا تَحْصُوا: نمی‌توانید شما	أَنْفَقُوا: (در اینجا) خرج کردند	لَمْ يَقْتُرُوا: خست نوزیدند	

جلسه دوم

با نگاه به سوره‌ی ناس از روی کتاب خود و نشیندن قرائت، آن را با هم بخوانید.

کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه، بخش‌بخش بخوانید.

- عِمَارَةٌ   سِدْرَةٌ   شِهَادَةٌ
 لَيْلَةٌ   رَحْمَةٌ   جَنَّةٌ
۱. لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ
 ۲. وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا
 ۳. وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا

اکنون هر کدام از شما یک سطر از عبارات قرآنی بالا را از روی کتاب خود، بخوانید.

انس با قرآن در خانه

این عبارت قرآنی را بخوان.

وَأَمَّا بِغَسَمَةٍ رَّبِّكَ فَحَدِّثْ

یادآوری ۱

اهداف

- ۱- تقویت حفظ سوره‌های آموخته شده
- ۲- توانایی خواندن کلمات و عبارات قرآنی دارای تنوین
- ۳- شناخت مصداق‌های جدیدی از پیام‌های قرآنی

روش انجام و بررسی فعالیت‌ها

- انجام هر فعالیت به صورت انفرادی، توسط دانش‌آموزان
- گفت‌وگوی اعضای گروه با یک‌دیگر درباره فعالیت انجام شده
- ارائه نتیجه فعالیت‌ها به کلاس و بررسی و ارزش‌یابی معلم

نکته‌ها

- ۱- فعالیت‌های «یادآوری» در یک جلسه آموزشی در کلاس با نظارت معلم انجام می‌شود.
- ۲- در هر فعالیت، ابتدا سه مرحله اشاره شده فوق انجام می‌شود سپس دانش‌آموزان به انجام فعالیت‌های بعدی می‌پردازند.

راهنمای ترجمه ویژه معلم

مِمَّا = مِنْ + ما : از آنچه   عَمِلُوا : عمل کردند، انجام دادند   طین : گل

فعالیت چهارم : شکل مربوط به هر پیام را به آن وصل کن.

۱- وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

۲- الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ

۳- وَ مَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ

فعالیت پنجم : با توجه به جدول راهنما، آیه‌ی مربوط به هر سوره را رنگ کن.

سوره	حند	توحید	ناس	فلق
رنگ	سبز	آبی	زرد	نارنجی

اهدای القساطل المستقیم

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

بِمَا نَجَّيْتَهُ مِنَ الضَّلَالَةِ

وَمِنْ نِعْمَتِكَ إِذَا حَسَدَ

یادآوری ۱

فعالیت اول : اسمال در درسی قرآن، چند سوره آموخته‌ای؟ آنها را نام ببر. یکی از آنها را که از حفظ هستی، برای دوستانت بخوان.

فعالیت دوم : بخوان و رنگ کن.

بادکنک‌هایی را که کلمه‌ی داخل آنها تنوین « ة » دارد، رنگ آبی بزن.

بادکنک‌هایی را که کلمه‌ی داخل آنها تنوین « ُ » دارد، رنگ سبز بزن.

بادکنک‌هایی را که کلمه‌ی داخل آنها تنوین « ِ » دارد، رنگ قرمز بزن.

کَلِّمْ
رَسُولٍ
حَسَنًا
شُكْرًا
كِتَابٍ
مَكَانٍ
قُلُوبٍ
صَلَاةٍ
جَسِيمًا

فعالیت سوم : این عبارات قرآنی را آرام و شمرده بخوانید.

۱- وَ لِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِمَّا عَمِلُوا

۲- إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ

سوره توحید؛ ه و ه، ه ی هی

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره توحید و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به زیبا خواندن سوره توحید
- ۳- آشنایی با نماد واو و یاء کوچک
- ۴- توانایی خواندن کلمات و عبارات دارای واو و یاء کوچک
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره نماز
- ۶- آشنایی با معنای کلمه «ذکر»

روش تدریس نماد «واو» و «یاء» کوچک (اشباع‌های ضمیر)

آموزش نماد «واو» و «یاء» کوچک به روش زیر: هنگام رسیدن به کلمه «له» در آخرین آیه سوره توحید از دانش‌آموزان بپرسید: «به نظر شما این کلمه چگونه خوانده می‌شود؟» ممکن است یک یا چند نفر از دانش‌آموزان بتوانند این کلمه را درست بخوانند؛ در این صورت، ایشان را تشویق کنید. آن‌گاه برای آموزش این نماد جدید، ابتدا شکل صدای «آ» را به صورت زیر بنویسید:

آ ← | ← ' ←

آن‌گاه از ایشان بخواهید این صداها را بخوانند. سپس از آنها سؤال کنید: «آیا وقتی «ا» را کوچک می‌نویسیم صدایش تغییر می‌کند؟» پاسخ می‌دهند: «خیر». سپس این دو شکل را زیر شکل‌های قبل بنویسید و از آنها بخواهید که این دو شکل را نیز بخوانند.

آ ← | ← ' ←

او ← و

اکنون با اشاره به «و» دوم می‌گوییم که این شکل هم مانند «ا» کوچک می‌شود ولی صدایش عوض نمی‌شود.

او ← و ← و

آن‌گاه شکل‌های زیر را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید تا آنها را بخوانند.

ه و ه و

سوره نصر؛ ء (همزه)، فتح مکه

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره نصر و عبارات قرآنی درس
- ۲- شناخت حرف همزه (ء) و توانایی خواندن ترکیب آن با حرکت‌های کوتاه و تنوین
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره شکرگزاری
- ۴- آشنایی با داستان فتح مکه
- ۵- علاقه به خواندن زیبای سوره نصر
- ۶- آشنایی با معنای کلمه «رزق»

روش تدریس ء (همزه)

آموزش نماد همزه (ء) و ترکیب آن با حرکت‌های کوتاه و تنوین: در دومین کلمه از آیه اول این سوره (جاء) به نماد جدید همزه می‌رسید. این نماد به روش زیر تدریس می‌شود.
آموزگار حرف «ع» را با حرکت‌های ششگانه روی تخته می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد تا آنها را بخوانند.

عَ عِ عُو عَا عِ عِی

آن‌گاه می‌گوید: در حروف الفبا شکل دیگری هم داریم که شکل و صدای آن تقریباً شبیه حرف «ع» است. نام این شکل، همزه است و شما در کتاب فارسی در کلمه «سؤال» این شکل را دیده‌اید و با آن آشنایید. اکنون حرف همزه (ء) را با حرکات زیر بخوانید.

ءَ ءِ ءُ ءِءِ ءِءِءِ

برای آموزش همزه ساکن (ءِ)، شما می‌توانید با تلفظ واضح همزه در آخر کلماتی مانند دُعَاءِ، شَيْءِ، سَوْءِ، مَاءِ و سَمَاءِ، شیوة تلفظ همزه ساکن را به ایشان بیاموزید. از دانش‌آموزان بخواهید هر کلمه را پس از شما تکرار کرده و روی صدای همزه ساکن تأکید کنند. پس از آموزش نماد جدید، بخش خوانی کلمات و عبارات تا پایان سوره ادامه می‌یابد.

تذکر: در صورت لزوم می‌توان بخش‌های دارای اتصال یا تشدید مانند «فَسَيَّبِحْ» و «وَأَسْتَغْفِرُهُ» را دو یا سه بار نشان داد تا با توجه و دقت بیشتری خوانده شود.
ممکن است هنگام تدریس و تمرین سوره نصر، دانش‌آموزان برخی از کلمات را صحیح نخوانند. اهم این مشکلات به شرح زیر است که در صورت بروز به شیوه بیان شده، این اشکالات را برطرف کنید.

الف) تبدیل «و» به «ف» و مشدد خواندن «ف» در کلمه «افواجًا» که با بخش کردن و کشیدن صدا رفع می‌شود.

ب) عدم تلفظ «ح» در دو کلمه «وَالْفَتْح» و «فَسَيَّبِحْ» که با صدا کشی و تأکید بر تلفظ «ح» رفع اشکال می‌شود.

پ) عدم تلفظ «ه» در «وَأَسْتَغْفِرُهُ» در حالت وقف، که با صدا کشی و تأکید بر تلفظ «ه» رفع اشکال می‌شود.

جلسه دوم

جمع عربی

سوره نصر

کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه بخش بخش بخوانید.

جلسه دوم

جمع عربی

سوره نصر

کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه بخش بخش بخوانید.

جیء نِسَاء رُحَمَاء جُرء

۱- فِيهِ نِسَاءٌ لِبَنَاتٍ

۲- رَبَّنَا وَ تَقَبَّلْ دُعَاءِ

۳- وَ جَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ

۴- وَاللَّهُ يَرِزُّ مَنْ نَسَاهُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

اکنون هر کدام از شما یک سطر از عبارات قرآنی بالا را از روی کتاب خود، بخوانید.

انسان با قرآن در خانه

این عبارت قرآنی را بخوان.

وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ

۴۲

جلسه اول

درس هفتم

سوره نصر را از روی لوحه، بخش بخش بخوانید.

سوره نصر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱- إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللّٰهِ وَ الْفَتْحُ

۲- وَ رَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ

فِي دِیْنِ اللّٰهِ أَفْوَاجًا

۳- فَسَيَّبِحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

وَ اسْتَغْفِرْ لَهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

اکنون سوره نصر را از نواری با کتاب گویا گوش کنید و با نشان دادن خط همراه با آن بخوانید.

انسان با قرآن در خانه

سوره نصر را از روی کتاب با دقت بخوان و سعی کن با استفاده از کتاب گویا آن را زیبا بخوانی.

۴۱

راهنمای ترجمه ویژه معلم

مُلْك : فرمان‌روایی

يَسْأَلُونَ : می‌پرسند از

تَنْزِيلٌ : نازل می‌کند

روح : در اینجا منظور فرشته‌ای از فرشتگان مقرب و بزرگ خداست

لَيْسَ = ل + اِنْ : قطعاً اگر

لَا زَيْدَتُكُمْ : قطعاً بر نعمت‌های شما می‌افزایم

لَعَلَّ : تا، شاید، امید است

يَوْمَئِذٍ : آن روز، این روز

مَاذَا : چه (چیزی)

يُنْفِقُونَ : انفاق می‌کنند (در اینجا انفاق کنند)

شَكَرْتُمْ : شکرگزاری کردید

جَعَلَ : قرار داد

تَشْكُرُونَ : شکر می‌کنید (در اینجا شکر کنید)

ترجمه آیه ۷۴ سوره انعام چنین است :

۱- و هنگامی که حضرت ابراهیم به سرپرست (آب) خود، آزر، گفت :

۲- آیا بت‌ها (أصنام) را خدایان (الْهة) می‌گیری؟

۳- قطعاً من تو و قومت را می‌بینم،

۴- در گمراهی آشکار

تذکر: ارزشیابی از مطالب آموخته شده در جلسات این درس طبق دستورالعمل مربوط که در بخش اول کتاب آمده صورت می‌گیرد.

جلسه اول درس هشتم

آموزش کلمات و عبارات قرآنی را از روی لوحه بخش بخش بخوانید.

سَائِلٌ جِئْتُ حَاطِبَةً سَأَلْتُكَ

۱- وَالْآنَ يُؤْمِنُ لِيهِ

۲- رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ

۳- فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ

۴- أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

اکنون هر کدام از شما یک سطر از عبارات قرآنی بالا را از روی کتاب خود، بخوانید.

آس با قرآن در خانه

آیا به یاد داری شعر سوره کونر را که در سال گذشته آموختی، درباره‌ی چه کسی بود؟
«کونره به معنای خوبی‌های بسیار است و یکی از نام‌های حضرت فاطمه سلام الله علیها می‌باشد. این سوره را حفظ کن و آن را برای کسی که دوستش داری بخوان.»

آموزش سوره کونر را از روی لوحه، با انباری معلم بخش بخش بخوانید.

سوره کونر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكُوفُرَ

۲- فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرِ

۳- إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

تذکره

اکنون سوره کونر را از نو با کتاب گویا گوش کنید و با نشان دادن خط از روی کتاب، همراه با آن بخوانید.

درس نهم

سوره عصر

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره عصر و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به خواندن زیبای سوره عصر
- ۳- آشنایی با این پیام قرآنی درباره انجام کارهای خوب
- ۴- آشنایی با داستان نخلستان بر دوش

برخی از اشکالات شایع در خواندن سوره عصر عبارت‌اند از:

- تبدیل عبارت «آلَا الَّذِينَ» به «إِنَّ الَّذِينَ» که با نشان دادن «ل» و صداکشی رفع اشکال است.
- عدم تلفظ تشدید در عبارت «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ»: با نشان دادن ضمه حرف لام و اتصال آن به تشدید (ص) به کمک حرکت دست، از دانش‌آموزان بخواهید به اتصال توجه کرده و تشدید را محکم بخوانند.
- تلفظ «صَوَّ» به صورت «صُوَّ» در کلمه تَوَاصَوْا که با نشان دادن فتحة صاد و تأکید بر آن اصلاح می‌شود.

این کلمات و عبارات قرآنی را بخوانید.

آتینا زأه فأمّن
مأربُ یأتیه بالآخیره
۱- أدخلوها بسلام آمنین
۲- فآمنوا بالله و رسله
۳- و لآجزن الآخیره أكثبر

اسم با قرآن در خانه

چه خوب است سوره عصر را چند بار شمرده و با دقت بخوانی و به تدریج آن را حفظ کنی.

۵۷

جلسه اول

درس نهم

سوره عصر را از روی لوحه، بخش بخش بخوانید.

سوره عصر
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۱- وَالْعَصْرِ
۲- إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ
۳- إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ
وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

اکنون سوره عصر را از توار یا کتاب گویا گوش کنی و با نشان دادن خط از روی کتاب، همراه با آن بخوانی.

۵۶

راهنمای ترجمه ویژه معلم

أَصْلِحُوا : اصلاح کنید

ذَاتَ بَيْنِكُمْ : بین خودتان را

بَشِّرْ : بشارت و مژده بده به

عَمِلْ : انجام داد

فَلِنَفْسِهِ (ف + ل + نَفْس + ه) : پس برای خودش (است)

يَرْ : خیر و نیکی

اسْمَعُوا : گوش کنید

انْفِقُوا : انفاق کنید

اُكْتُبْ : بنویس

بَصِير : بینا

لَنَا = ل + نا : برای ما

تَعْمَلُونَ : انجام می دهید

رُسُل : پیامبران، جمع رسول

لَنْ تَنَالُوا : هرگز نمی رسید به

تُحِبُّونَ : دوست دارید

اطيعوا : اطاعت کنید

خَيْر : بهتر، خوب

تذکر: ارزشیابی از مطالب آموخته شده در جلسات این درس طبق دستورالعمل مربوط که در بخش اول کتاب به آن اشاره شده صورت گیرد.

به کمک تصاویر، داستان «نخلستان پر دوش» را برای دوستانتان تعریف کنید.

۱- از حضرت علی علیه السلام پرسیدند: چه پر دوشی داری؟
حضرت فرمودند: نخلستان

۲- امام علی علیه السلام هسته‌های خرما را در زمین کاشتند.

۳- پس از چند سال تلاش، هسته‌های خرما به نخلستان تبدیل شدند.

۴- حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام، محصول نخلستان را در راه خدا انفاق می‌کردند.

انس با قرآن در خانه
آیه ۹ سوره انسان را بخوان.
إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَ لَا شُكْرًا

کتاب داستان انسان، جلد ۱، داستان ۲۴، صفحه ۱۵۱، روایتی از امام زین العابدین علیه السلام

جلسه دوم

سوره قصص

پیام قرآنی

وَاعْمَلُوا صَالِحًا
کارهای خوب انجام دهید.

سوره یس، آیه ۵۱

با کمک تصویر درباره‌ی این پیام قرآنی با هم گفت و گو کنید.

۵۸

سوره فیل: أ، اصحاب فیل و سوره ماعون

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره فیل و سوره ماعون و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به خواندن زیبای سوره فیل و سوره ماعون
- ۳- توانایی خواندن کلمات دارای حرف همزه «أ»
- ۴- آشنایی با داستان اصحاب فیل

روش تدریس أ (همزه)

آموزش کلمات دارای همزه روی الف (أ): در آخرین کلمه این سوره به کلمه «مأکول» می‌رسیم که نماد جدید دارد. می‌گوییم در فارسی هم، این شکل همزه (أ) را داریم که کرسی یا پایه آن الف است؛ مانند: مأمور، تألیف. آن‌گاه روی تخته بنویسید:

أ ← ع

آموزش نماد «ئو»: قبل از خواندن آیه ششم این سوره، آموزگار شکل همزه با صدای کشیده «او» را به صورت «ئو» روی تخته می‌نویسد و به دانش‌آموزان می‌گوید این شکل به صورت «او» خوانده می‌شود:

ئو ← او

برخی از اشکالات رایج در خواندن سوره فیل عبارت است از:

- نخواندن تشدید در کلمه «سَجِیل»؛
  - نخواندن تنوین در کلمات «طِیْرًا» و «بِحِجَارَةٍ»؛
- این اشکالات با نشان دادن تشدید، تنوین، تأکید و صداکشی رفع می‌شود.

راهنمای ترجمه ویژه معلم

وَأَمْرٌ وَأَمْرٌ : و امر کن
 أَهْلٌ : خانواده
 يَأْمُرُ : امر می‌کند، فرمان می‌دهد
 إِقْرَأْ : بخوان
 كَانِ يَأْمُرُ : امر می‌کرد
 كِتَابٌ : در اینجا به معنای نامه عمل است

یادآوری ۲

اهداف

- ۱- تقویت حفظ سوره‌های آموخته شده،
- ۲- توانایی خواندن سوره ماعون از روی کتاب،
- ۳- توانایی معنای کلمه‌های آموخته شده،
- ۴- توسعه شناخت مصداق جدیدی از پیام در قالب یک نقاشی.

روش انجام و بررسی فعالیت‌ها

برای انجام فعالیت‌های این جلسه از درس قرآن می‌توانید از روش‌های جذابی مانند بازی‌های قرآنی (در قسمت مفاهیم) انجام مسابقه (در قسمت حفظ) و نقاشی گروهی بهره‌جست. این روش‌ها به کلاس قرآن شادی و نشاط بیشتر می‌بخشد.

سورة کافرون

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سورة کافرون
- ۲- علاقه به زیبا خواندن سورة کافرون
- ۳- آشنایی با این پیام قرآنی که پاداش نیکی، نیکی کردن است.
- ۴- آشنایی با معنای کلمات «جزاء» و «احسان»

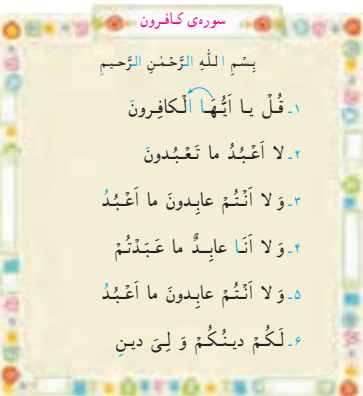
راهنمای ترجمه ویژه معلم

بأس: سختی	خدید: آهن	أَنْزَلْنَا: نازل کردیم، در اختیار قرار دادیم
أَحْسِنَ: نیکی کن	مَنَافِعَ: سودها	فِيهِ (فی + ه): در آن
أَحْسِنُوا: نیکی کنید	أَحْسَنَ: نیکی کرد	كَمَا: همان طور که
إِتَّقُوا: تقوا داشتند	أَحْسِنُوا: نیکی کردند	لَا يُضِيعُ: ضایع و تباه نمی کند
إِصْفَحْ: درگذر	فَاعْفُ: پس عفو کن و ببخش	لِلَّذِينَ (ل + الَّذِينَ): برای کسانی که
أَنْ: که	وَلْيَصْفَحُوا: و باید درگذرند	وَلْيَعْفُوا: و باید عفو کنند
	يَعْفِرَ: بیامرزد	أَلَا تَحِبُّونَ: آیا دوست ندارید

تذکر: یکی از اشکالات شایع در خواندن سورة کافرون به

شرح زیر است:

– اضافه شدن تشدید به حرف «د» در کلمه «دین» و غلط خواندن آن به صورت «وَلِیِّ الدِّین» که با نشان دادن عبارت «وَلِیِّ دین» که دارای تشدید و اتصال نیست و نیز با ایجاد مکث بسیار کوتاهی بین دو کلمه «وَلِیِّ» و «دین»، رفع اشکال می شود.

اکنون سورة کافرون را از نوار یا کتاب گویا گوش کنید و با نشان دادن خط از روی کتاب، همراه با آن بخوانید.

سوره انشراح

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره انشراح
- ۲- علاقه به زیبا خواندن سوره انشراح
- ۳- توانایی روخوانی عبارات قرآنی دارای تنوین فتنحه
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره «پس از هر سختی، آسانی است» و آیه صلوات
- ۵- آشنایی با داستانی درباره اخلاق خوب پیامبر (ص)

تذکر: برخی از اشکالات شایع در خواندن این سوره به شرح زیر است:
 - عدم تلفظ «ح» در کلمه «تَسْرَح» و «لَ» در «مَعَ الْعُسْرِ» که با نشان دادن و صداکشی این دو حرف، رفع اشکال می‌شود.

راهنمای ترجمه ویژه معلم

أُدْكُرُوا : یاد کنید	إِلَّا : مگر	ما أَرْسَلْنَا : نفرستادیم
نَذِير : هشداردهنده	مَبَشِّر : بشارت و مرزدهنده	شاهد : گواه، ناظر
سِرَاج : چراغ	إِذْن : اجازه	داعی : فراخواننده
صَلُّوا : سلام و درود بفرستید	يُصَلُّونَ : سلام و درود می‌فرستند	مُنِير : نورانی و روشنی‌بخش
		سَلِّمُوا تَسْلِيمًا : کاملاً تسلیم فرمان (پیامبر) باشید

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

سوره انشراح

آیه صلوات را بخوانید.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

سوره تین

اهداف

- ۱- توانایی خواندن سوره تین و عبارات قرآنی درس
- ۲- علاقه به زیبا خواندن سوره تین
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره دعا و برخی از دعاهای قرآنی
- ۴- آشنایی با داستان قهرمان بت شکن

راهنمای ترجمه ویژه معلم

- أَفْرَعٌ: فرو ریز، بیار
 إِعْفِرْ: ببامرز
 فَاکْتُبْنَا: پس بنویس ما را
 أَنْزَلَتْ: نازل کردی
 ذُنُوبٌ: گناهان
 تَبَّتْ: محکم و استوار بدار
 أَنْتَ: تو
 مَا خَلَقْتَ: نیافریدی
 فِقِنَا (ف + ق + ن): پس حفظ کن ما را از
- أَتَمِّمَ: تمام و کامل کن
 أَمْنَا: ایمان آوردیم
 لَا تَجْعَلْ: قرار نده
 إِنَّبَعْنَا: تبعیت و پیروی کردیم
 نَا: ما
 أُتْصِرْ: یاری کن
 إِرْحَمْ: رحم و مهربانی کن
 سُجَّحَانَكِ: پاک و منزّه هستی

تذکر: ارزشیابی از مطالب آموخته در جلسات این درس با توجه به دستورالعمل مربوط که در بخش اول کتاب به آن اشاره

صورت گیرد.

درس چهاردهم

سورة قدر؛ باغی میان آتش

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات سورة قدر و عبارات قرآنی درس
- ۲- آشنایی با پیام قرآنی درس که هر چه می توانید قرآن بخوانید.
- ۳- آشنایی با داستان باغی در میان آتش
- ۴- علاقه به زیبا خواندن سورة قدر
- ۵- تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

جلسه دوم

با کمک تصویر دبراری این پیام قرآنی با هم گفت و گو کنید.

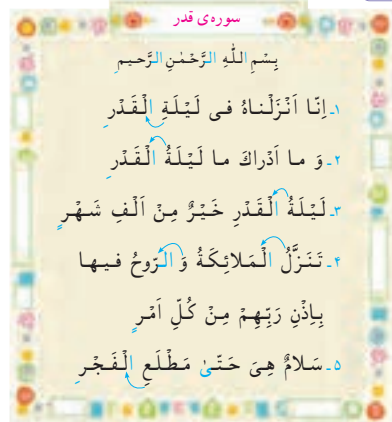

۹۴

جلسه اول

درس چهاردهم

سورة قدر را بخوانید.

اکنون سورة قدر را از توار یا کتاب گویا گوش کنید و با نشان دادن خط از روی کتاب، همراه با آن بخوانید.

انص با قرآن در خانه

در این سوره می آموزیم که قرآن در شب قدر بر پیامبر عزیز ما، نازل شده است. دبراری مراسم شب قدر با اعضای خانواده می خواند و گویند.

۹۳

برخی از اشکالات شایع در خواندن سوره قدر عبارت‌اند از :

- عدم بیان «ر» در کلمات (قَدْر، شَهْر، اَمْر، فَجْر) که با نشان دادن «ر» و تأکید بر تلفظ آن، رفع اشکال می‌شود.
- تبدیل «ل» به «خ» به «ل» در کلمات «لَيْلَةَ، خَيْر» که با نشان دادن «ت» و مقایسه غلط با صحیح، رفع اشکال می‌شود.
- عدم بیان «ه» در کلمه (شَهْر) که با نشان دادن «ه» و تأکید بر تلفظ آن رفع اشکال می‌شود.

راهنمای ترجمه ویژه معلم

بلاغ : پیام رسا و زیبا	بسیان : پیام روشن	هَذَا : این
شَهْر : ماه	بَصَائِر : بصیرت‌ها، بینش‌ها	لِلنَّاسِ (لِ + النَّاسِ) : برای مردم
بَيِّنَات : دلایل روشن	أَنْزَلَ : نازل شد	الَّذِي : که
حَكِيم : باحکمت، حکمت‌آموز	وَ (و او قسم) : سوگند به	فُرْقَانَ : وسیله تشخیص حق از باطل
يَسْرَتًا : آسان کردیم	أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ : پس آیا تدبیر نمی‌کنند	رَتِّلْ : مرتب و زیبا و با دقت بخوان
		لِلذِّكْرِ (لِ + الذِّكْرِ) : برای پند گرفتن

این عبارات قرآنی را بخوانید.

- ۱- هَذَا بَيِّنَاتٌ لِّلنَّاسِ
- ۲- هَذَا بَلَاغٌ لِّلنَّاسِ
- ۳- هَذَا بَصَائِرٌ لِّلنَّاسِ
- ۴- شَهْرٌ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ
- ۵- هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

انس با قرآن در خانه
درباری آن چه از پیام قرآنی فهمیده‌ای با پدر و مادر خوب صحبت کن.

یادآوری ۳

اهداف

- ۱- تقویت توانایی معنا کردن کلمات آموخته شده
- ۲- توسعه شناخت مصادیق جدید پیام‌های قرآنی آموخته شده
- ۳- توانایی روخوانی آیات ۹ و ۱۰ سوره یونس و عبارات مربوط به پیام قرآنی

روش آموزش

- ۱- از دانش‌آموزان بخواهید هر کلمه را به شکل آن وصل کنند.
- ۲- در فعالیت دوم و سوم به روش دروس قبل فرصت دهید ابتدا دانش‌آموزان عبارات را برای خود و سپس برای کلاس بخوانند.

راهنمای ترجمه ویژه معلم

إِقْرَأُوا : بخوانید

تَجْرِي : جاری و روان است

جَنَّاتٍ : بهشت‌ها، باغ‌ها

دَعْوَى : درخواست

أَشْكُرُوا : شکر کنید

أَنْهَارٍ : رودها

نَعِيمٍ : برنعمت

آخِرٍ : پایان، آخر

یادآوری ۳

تفاهت اول : نام این میوه‌های قرآنی را به تصویر آن‌ها وصل کن.

	
رُطَب	عِنَب
	
زَيْتُون	تِين
	
رُطَبَان	رُطَبَان

تفاهت دوم : این پیام‌های قرآنی را بخوانید و شماره‌ی هر یک را کنار تصویر مربوط به آن بنویسید.

- ۱- إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا
- ۲- قَافِرَتُوا مَا كَيْبَسَ مِنَ الْقُرْآنِ
- ۳- وَأَعْمَلُوا صَالِحًا
- ۴- كُلُوا مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ

تفاهت سوم : آیات ۹ و ۱۰ سوره یونس را بخوانید.

- ۱- إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
- ۲- تَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ بِإِيمَانِهِمْ
- ۳- تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ
- ۴- دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ
- ۵- وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ
- ۶- وَ آخِرُ دَعْوَاهُمْ
- ۷- أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

۱۰۳

۱۰۲

الحمد لله رب العالمين و ذکر صلوات

دعای شکر و ذکر صلوات را که در پایان کتاب آمده است، برای بچه‌ها بخوانید، و یا از آنها بخواهید پس از تمرین کردن، همه با هم بخوانند.

خوب است در آخرین جلسه سال تحصیلی طی مراسمی، به شکرانه یادگیری قرآن پایه دوم ابتدایی، از دانش‌آموزان تقدیر شود.

روش آموزش بخش «قرآن در تابستان»

خوب است متن صفحه ۱۰۷ در کلاس خوانده شود و درباره تمرین و تکرار درس قرآن در تابستان با بچه‌ها صحبت کنید. علاوه بر این معلمان محترم در طول سال تحصیلی و در فرصت‌های اضافی می‌توانند دانش‌آموزان را به خواندن آیات قرآن در تابستان در کلاس درس تشویق کنند.

درس آخر

خدا را سپاس می‌گوییم که با تلاش خود سال تحصیلی را با موفقیت گذرانده‌اید. شما در این سال چیزهای بسیاری آموختید و اینک می‌توانید قرآن کریم - کتاب آسمانی - خود را بخوانید و از آن بهره ببرید.

در تابستان مدرسه تعطیل می‌شود، اما خواندن قرآن تعطیل نمی‌شود.

چه خوب است اینک که خواندن قرآن را آموخته‌اید، هر روز مقداری قرآن بخوانید. به کمک پدر و مادر یا خواهر و برادر بزرگ‌تر خود، این کار را از روی قرآنی که در خانه دارید، انجام دهید. در کتاب درسی نیز برای هر هفته از تابستان، یک صفحه از قرآن کریم در نظر گرفته شده است. شما هر روز، تعدادی از آیات مربوط به آن هفته را بخوانید تا به این ترتیب هم به سفارش پیامبر اعظم و امامان معصوم علیهم‌السلام عمل کرده باشید و هم در این کار مهارت بیشتری پیدا کنید. یادتان باشد هرگاه می‌خواهید خدا یا شما سخن بگوید، قرآن بخوانید و هر وقت می‌خواهید شما با خدا سخن بگویید، نماز بخوانید.

هفته‌ی اول تیرماه

سوره‌های ششم و هفتم را با صدای بلند بخوانید، و به فرانت این سوره‌ها گوش دهید.

سوره‌ی ششم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. تَبَّتْ بُدَا أَبِي لَهَبٍ وَ تَبَّ
۲. مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ، وَ مَا كَسَبَ
۳. سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ
۴. وَ امْرَأَتُهُ، حَمَّالَةَ الْحَطَبِ
۵. فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَّسَدٍ

سوره‌ی هفتم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. لِيَايَاتِ قُرَيْشٍ
۲. اِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ
۳. فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ
۴. الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِّنْ جُوعٍ
- وَ آمَنَهُمْ مِّنْ خَوْفٍ

۱۰۸

